

Olga Belyntseva, Adam Janek

Učebnice současné ruštiny

Учебник
современного
русского языка

1. díl

Vhodné
i pro samouky

MP3

Nahrávku najdete na
www.albatrosmedia.cz

edika.

Učebnice současné ruštiny, 1. díl + mp3

Vyšlo také v tištěné verzi

Objednat můžete na
www.edika.cz
www.albatrosmedia.cz

edika.

Olga Belyntseva, Adam Janek
Učebnice současné ruštiny, 1. díl + mp3 – e-kniha
Copyright © Albatros Media a. s., 2022

Všechna práva vyhrazena.
Žádná část této publikace nesmí být rozšiřována
bez písemného souhlasu majitelů práv.

ALBATROS MEDIA

Předmluva

Milí studenti!

Otevíráte první díl **Učebnice současné ruštiny**. Tato učebnice vás na pozadí běžných životních situací seznámí s aktuální slovní zásobou a systematicky provede komplexní gramatiku ruského jazyka tak, abyste se naučili aktivně komunikovat rusky slovem i písmem. Po zvládnutí prvního dílu dosáhnete úrovně B2-C1 evropského referenčního rámce.

Co vám učebnice přináší?

V učebnici se můžete těšit na bohatou aktuální slovní zásobu, užitečné výrazy a fráze, konverzační situace, přitažlivé úvodní a kulturní texty, originální úryvky z děl současných i starších autorů, fotografie, důmyslné ilustrace, velké množství poslechů a různé druhy cvičení sloužící k důkladnému prověření a upevnění nové i dříve probrané gramatiky.

Struktura učebnice

V učebnici je 20 standardních lekcí, kterým předchází lekce fonetická. Fonetická lekce vás podrobně a srozumitelně seznámí s psací a tiskací azbukou a výslovností jednotlivých hlásek.

Každá z 20 lekcí je rozdělena na tři části. V první části si budete osvojovat novou slovní zásobu nezbytnou pro zvládnutí nadcházející lekce. Slovní zásoba je základním kamenem každého jazyka, proto je, možná nezvykle, zařazena na samotný počátek lekcí. Ve druhé části se během všech lekcí objeví různé životní situace, ve kterých se můžete kdykoli ocitnout. Třetí část tvoří zajímavé kulturní texty, které vám nejen poskytnou přehled o ruských realitách, ale seznámí vás i s rozšiřující slovní zásobou. Kulturní text se poprvé objevuje v páté lekci, kdy už budete schopni porozumět složitějším textům. Po úvodních textech každé části následuje gramatický výklad a cvičení procvičující vaše vědomosti a rozvíjející vaše komunikativní schopnosti. Správnost vypracovaných cvičení si můžete ověřit v klíči, který umožňuje okamžitou sebekontrolu. Po každých pěti lekcích je zařazen opakovací blok, který prověří vaše znalosti získané v lekcích předchozích.

Nedílnou součástí učebnice jsou nahrávky. Všechny úvodní a kulturní texty a mnoho cvičení namluvených rodilými mluvčími jsou nepostradatelným a výborným pomocníkem při studiu.

Na začátku knihy se nachází přehled a obsah lekcí s podrobným stránkováním, na jejím konci naleznete podrobný gramatický přehled, rusko-český a česko-ruský slovník, klíč ke cvičením a gramatický rejstřík.

Dovolte nám, abychom vám popřáli hodně úspěchů při studiu světového jazyka, jakým ruština bezesporu je.

Autoři

Děkujeme všem, kteří se na vzniku učebnice podíleli.

Zvláště si naše poděkování zaslouží

Julija Mamonova za odbornou a pečlivou korekturu
a **Josef Dohnal** za cenné metodické a pedagogické rady.

Symbolem jsou označena cvičení, která si můžete zkontrolovat v klíči.

Symbolem jsou označeny texty, které si můžete poslechnout v nahrávce.

Na cestu k ruštině

Učebnice se spíš rodí, než vznikají – trvá to dlouho, než spatří světlo světa. Nové učebnice také nevycházejí každý den. Jsou plodem rozhodnutí jejich autorů pustit se do nelehkého úkolu, výsledkem dlouhé doby chystání, zvažování, pilné práce a určitě i pochyb, jestli byla zvolena ta nejlepší varianta z možných. Platí to samozřejmě i o všech učebnicích cizích jazyků, dvojnásob pak o těch, které se věnují jazykům natolik frekventovaným, jako je právě ruština.

Kolik už bylo napsáno učebnic ruského jazyka pro Čechy – a kolik jich důstojně obstojí před soudem času? Vždyť jazyk je hybatelem i zrcadlem společnosti – v něm se odráží její vývoj, vyspělost, kultura. To je jeden z důvodů, proč mnohé učebnice beznadějně zastaraly; neúprosná dynamika vývoje především slovní zásoby, která odráží vše, co se v našem světě objevuje nového, je odsunula z výsluní – nahlédneme-li dnes do nich, dýchne na nás cosi dávno minulého a neaktuálního.

Kdybych měl odpovědět na otázku, čím *jiná* je učebnice, kterou berete do rukou, co jí dává právo na to, aby vás zaujala a stala se průvodcem nejen vašim, ale pro hodně vám podobných, kdo se rozhodl učit se ruštinu jako jeden z moderních světových jazyků, pak bych to vyjádřil zdánlivým protimluvem: je to učebnice moderní a konzervativní zároveň.

Moderní je především tím, že se snaží zachytit aktuální stav slovní zásoby. Je to dnešní ruština, kterou najdete v textech i v příkladech – tepe v ní současná doba, obyčejné lidské problémy i radosti, každodenní život. Texty vám dají hodně materiálu, který budete moci často využít v běžné konverzaci. Příklady ve cvičeních jsou jakoby přípravou na konkrétní situace, do kterých se možná dostanete, až budete ruštinu používat jako dorozumívací prostředek mezi vámi a jinými rusky mluvícími partnery. Učebnice má nápadité ilustrace a fotografie, nezapomíná na dnes už nezbytné a zejména pro samouky nepostradatelné pomocníky v podobě CD, která vám usnadní osvojit si správnou výslovnost a kladení přízvuku i porozumět roditelmu mluvčím. Moderní je i v tom, že respektuje posloupnost učebního procesu – zdůrazňuje roli osvojování slovní zásoby jako toho základního, bez čeho se nedá obejít; proto nová slovíčka naleznete poněkud netradičně v úvodu lekcí.

Užitečně konzervativní je pak tím, že dbá na systém. Gramatiku ruského jazyka dostanete v logických celcích, nikoli náhodně a útržkovitě. Počítá se tak s tím, že učebnici můžete využít jak při klasické jazykové výuce, kdy vám průvodcem bude především učitel a učebnice vám bude pomáhat, abyste si jeho výklad oživil doma, tak jako samouci, kdy bude jen na vás, jak rychle budete postupovat. Logické uspořádání a postupné rozvíjení znalostí stejně jako hojnost cvičení s rozumnou porcí drilu, trénink v porozumění ruskému textu při jeho čtení i překladu, snaha o to, abyste informace získané z článků využili také v gramatických cvičeních i při tréninku aktivního projevu, to vše jsou podle mého názoru prvky, které k dobré učebnici rozhodně patří, stejně jako „klasický“ klíč ke cvičením, který vám umožní sebekontrolu a rozptýlí vaše pochybnosti, zda už jste opravdu tak dobří, jak si připadáte.

Soudím, že díky oběma autorům dostáváte do rukou poučeného a vám nakloněného průvodce, který vás nikdy nenechá bez pomoci, když ji budete potřebovat, a zároveň vás bude nenásilně provázet tudy, kudy *je nutno* projít, pokud je váš úmysl učit se rusky opravdový.

Přehled lekcí

Лексе 0: Fonetika (Фонетика)	1
Лексе 1: Дóбрый день, это мы!	19
Часть А: Нaučте se následující slovíčka	19
Часть Б: Это мы – Попóвы	21
Ruská věta; Osobní zájmena	
Часть В: Дóбрый день!	24
Лексе 2: Делá отлїчно, как обычно	29
Часть А: Нaučте se následující slovíčka	29
Часть Б: Как у тебя делá?	30
Podstatná jména rodu mužského zakončená na tvrdou souhlásku v jednotném čísle; Vázání slov v řeči	
Часть В: У Ивáна большáя семья	34
Sloveso mít v ruském jazyce; Sloveso jmenovat se; Skloňování zájmen наш/наш, ваш/ваш (mužský rod)	
Лексе 3: Что? Где? Когда?	39
Часть А: Нaučте se následující slovíčka	39
Часть Б: Кто этот молодóй человек?	40
Infinitiv ruských sloves; Minulý čas; Intonace otázek a odpovědí; Skloňování zájmen кто/кдо, что/со Skloňování podstatných jmen rodu ženského zakončených na -a v jednotném čísle	
Часть В: Наш и́ли нáша?	46
Skloňování zájmen нáша/наше, вáша/ваше (ženský rod); Přídavná jména tvrdá v 1. pádu;	
Лексе 4: Сделáл делó, гуляй смéло	51
Часть А: Нaučте se následující slovíčka	51
Часть Б: Сегóдня понедéльник	53
Skloňování podstatných jmen rodu středního zakončených na -o v jednotném čísle; Výslovnost zdvojených souhlásek; Skloňování zájmen нáше/наше, вáше/ваше (střední rod); Vázba У меня есть	
Часть В: Какіе у вас плáны?	61
Časování sloves (I. časování – slovesa typu работáть/pracovat, меня́ть/měnit); Pohyblivý přízvuk v rámci jednoho slova	

Лексе 5: Побесѣдуем об ѓтпуске 65

Часть А: **Науѣте се нѣследующіи словѣчка** 65

Часть Б: **Вот и лѣто прошлѣ** 67

Вукѣні; Skloňování zájmen мой/мѣ, моя/мѣ, моѣ/мѣ, твой/твѣ, твоя/твѣ, твоѣ/твѣ, свой/свѣ, своя/свѣ, своѣ/свѣ v jednotném čísle; Skloňování zájmen ѣто/тѣто, ѣта/тата, ѣто/тѣто, тот/тѣт, та/та, то/то v jednotném čísle; Základní číslovky 0–20 v 1. pádu; Sloveso бѣть/бѣть; Tvoření příslovcí

Часть В: **Прага – гѣрод сѣтни шпѣлей** 74

Přivlastňovací zájmena егѣ/его, еѣ/еѣ, их/еѣх; Časování sloves typu идѣть/идѣть; Ruská spojka „a“

Ораковѣи блок I (Прѣверѣте себѣ I) 79

Лексе 6: Дѣла семѣйные 83

Часть А: **Вѣгучите слѣдующіи словѣ** 83

Часть Б: **Жѣнѣться илѣ не жѣнѣться?** 86

Skloňování podstatných jmen ženského rodu (шкѣла, недѣля) v jednotném čísle; Skloňování osobních zájmen; Časování sloves se zvratnou částicí -ся (-сь) – увлѣкѣться *чем*/вѣновѣт се *ѣти*, займѣт се *о со*

Часть В: **Немнѣго о Москвѣ** 94

Budoucí čas nedokonavých sloves; Сейчѣс илѣ тепѣрь (тедѣ/нынѣ v ruštinѣ); Slovesa typu успѣть/stihnout

Лексе 7: Наш досѣг 99

Часть А: **Вѣгучите слѣдующіи словѣ** 99

Часть Б: **Тѣлевѣзор и дѣвѣн – вот, что нѣжно нам** 101

Skloňování podstatných jmen mužského (завѣд, автѣмѣбѣль) a středního rodu (слѣво, воскресѣнѣ) v jednotném čísle; Sloveso бѣть/бѣть (minulý čas); Vazba нѣжно/нѣдо/прѣдѣтѣся/musím, је потрѣба, потрѣбуѣ, је тѣба + infinitiv

Часть В: **Матрѣшка** 110

Skloňování přídavných jmen (нѣвѣый, лѣтний) v jednotném čísle; Tvoření příslovcí pomocí přípony -е; Врѣмѣна гѣда/Роѣннѣ обдѣбѣ; Двѣнадѣцѣть мѣсяцѣв/Двѣнацѣть мѣсѣцѣ

Лексе 8: Кѣгда я ем, я глух и нем 117

Часть А: **Вѣгучите слѣдующіи словѣ** 117

Часть Б: **Свѣдѣніѣ** 119

Časování sloves (II. časování – slovesa typu говорѣть/mluvit); Časování slovesa естѣ/їстѣ; Časování slovesa хотѣть/chtít; Мѣжно? – Нѣльзя! (Lze/Je možné? – Nelze/Není možné); Skloňování podstatných jmen zakončených na -ий, -ие, -ия (санѣторѣй, собрѣніѣ, лѣніѣ) v jednotném čísle

Часть В: Самовáрное чаепítие	130
Ruská vĕta a sloveso býť v minulĕm a budoucím ěase; Zápor u slovesa býť;	
Vazba У меня есть v minulĕm a budoucím ěase; Zápor u vazby У меня есть; Základní ěíslovky 30–1000 v 1. pádu; Скóлько кому лет? (Kolik je komu let?); Poĉítaný předmĕt; Āasování sloves se zvratnou ěásticí -ся (-сь) – договорítъся о ĉĕм/domluvit se о ĉĕm	

Лексе 9: Час пик

139

Часть А: ВЫучите слĕдующие слова	139
Часть Б: Как добрáться на рабóту?	142
Pohybová slovesa – slovesa идтí/jít a ходítъ/chodit; Slovesa ěхать/jet a ěздитъ/jezdit; Slovesa попáсть кудá/dostat se kam a упáсть/upadnout, spadnout; Slovesa идтí/ходítъ a ěхать/ěздитъ s předponami; Там íли тудá? (užití „tam“ v ruštinĕ); Infinitivní vĕty – otázky	
Часть В: Ах, Арбáт, мой Арбáт	152
Зákladní ěíslovky 2000 až miliarda v 1. pádu; Āasování sloves typu мочь/мóси (помóчь/помóси); Řadové ěíslovky	

Лексе 10: Счастливого пути!

161

Часть А: ВЫучите слĕдующие слова	161
Часть Б: Командировка	163
Āasování sloves – souhrn; Změna kmenové souhlásky – slovesa сказáть/říci a просítъ/žádat, просit; Skloňování podstatných jmen rodu ženského (плóщадь) konĉících na мĕк-kou souhlásku v jednotném ěísle; Telefonování; Neurĉitá zájmena a příslovce	
Часть В: Москвá – Владивостóк	174
Пойтí/поĕхать íли сходитьъ/съĕздитъ?; Skloňování podstatných jmen rodu mužského (завóды, автомобилi) a ženského (шкóлы, недĕли) v množném ěísle; Skloňování přídavných jmen (нóвые, лĕтние) v množném ěísle; Чĕрствый хлеб не óчень вкúсный (tzv. зráдní přátelé)	

Ораковасí блок II (Прóверьте себя II)

181

Лексе 11: Все профĕссии важны, все профĕссии нужны

187

Часть А: ВЫучите слĕдующие слова	187
Часть Б: Кем быть – двóрником íли программíстом?	189
Уĉĕбные заведĕния и систĕма образования в Россíи/Školské instituce a vzdĕlavací systĕm v Rusku; Skloňování podstatných jmen středního rodu (слова, воскресĕня, собрáния) v množném ěísle; Kmen podstatných jmen na ж, ш, ч, щ, ц; Āasování sloves na -овать/-евать (ревновáть когó/žárlit na коho, ночевáть/посоват); Vazby интересовáться кем, чем/zájímat se о коho, со a пóльзоваться кем/рóуžívат со	

Часть В: Третьяковская галерея в Москве 197

Časování sloves дать/dát a давать/dávat; Sloveso дать/давать s předponami; Skloňování zájmen наши/naši, naše, ваши/vaši, vaše, мой/мí, mé, твой/tví, tvé, свой/sví, své, те/ti, ты, э́ти/tito, tyto v množném čísle; Podmiňovací způsob; Konstrukce typu Что бы они ни говорили, мы будем их слушать/Аť už říkají cokoli, budeme je poslouchat; Немного о языках/Троchu o jazycích; Страны, национальности и языки/Стáty, národnosti a jazyku

Лексе 12: Будьте здоровы! 207

Часть А: Выучите следующие слова 207

Часть Б: Как бороться с простудой 210

Časování slovesa принять/přijmout; Časování sloves typu пить/pít; Skloňování podstatných jmen mužského rodu typu санаторий a ženského rodu typu линия v množném čísle; Sloveso писать/psát; Konstrukce не тот, не та, не то, не те; Названия болезней/ Názvy nemocí

Часть В: Лечебные туры 219

Онй стоят или стóят? (časování sloves стоять a стóить); Časování sloves любить/milovat, mít rád a купить/koupit; Где мне э́то купить?; Skloňování základních číslovek 1–100; Skloňování číslovek оба/oba, обě, обе/obě; Скажите, пожалуйста, который час? Сколько времени? (Kolik je hodin?)

Лексе 13: Немного о гостиничных номерах 229

Часть А: Выучите следующие слова 229

Часть Б: Про пятизвездочные отели, соседей-гаражников и шведские завтраки . . . 232

Časování sloves нести/nést, вести/vést, везти/vézt; Rozkazovací způsob; Skloňování číslovek сколько/kolik a много/mnoho

Часть В: Гостиница „Октябрьская“ 241

Pohybová slovesa; Konstrukce Смотри не упади!; А вы знаете, какое сегодня число? (Kolikátého je dnes?)

Лексе 14: В Сети 249

Часть А: Выучите следующие слова 249

Часть Б: Собака точка ру 252

Skloňování podstatných jmen ženského rodu (площади) končících na měkkou souhlásku v množném čísle; Časování sloves končících na -нуть (-нуться)/-нуть (-нуться); Пोटвóему или по твоему мнóению? (Podle tvého názoru...)

Часть В: Интернет в каждой библиотеке 259

Časování nepravidelných sloves снять/sundat a бежать/běžet; Podmínkové věty (если, если бы, когда) a věty s částicí ли

Лексе 15: На жёнщине дёржится дом 267

Часть А: **ВЫучите слéдующие слова** 267

Часть Б: **Генерáльная убóрка** 270

Vazba доволен чем/бýt spokojen s čím; Spojky вмéсто тогó чтóбы, для тогó чтóбы а чтóбы; Nepravidelné skloňování podstatných jmen

Часть В: **Гóрод на Невé** 277

Časování slovesa понять/pochopit, porozumět; Konstrukce нýжен/нужнá/нýжно/нужны́ s podstatným jménem/zájmenem; По срéдам мы играём в футбол! (vyjádření pravidelnosti); То идёт дождь, то свéтит солнце (spojky to...to, ни... ни, или... или, либо... либо; У природы нет плохой погоды (o počasí); Стóроны свéта/světové strany

Ораковасí blok III (Провéрьте себя́ III) 287

Лексе 16: Человéк человекú рознь 293

Часть А: **ВЫучите слéдующие слова** 293

Часть Б: **Мы такúе рáзные и всё-таки мы вмéсте** 295

Stupňování přídavných jmen; Vztažná a tázací zájmena чей, чья, чьё, чьи а какóй, котóрый; Я никогдá ни с кем ни о чём не разговáриваю – záporná zájmena а příslovce; Zájmena а příslovce нéкого, нéчего, нéгде, нéкогда, нéзачем, нéоткуда

Часть В: **Группа „Кинó“** 306

Skloňování podstatných jmen typu врéмя; Počítaný předmět s přídavným jménem nebo zájmenem; Konstrukce typu Иди посмотри, кто пришёл!; Krátké formy přídavných jmen; Užití předložek среди – между

Лексе 17: Не плáтье человекú красит, а человекú плáтье 317

Часть А: **ВЫучите слéдующие слова** 317

Часть Б: **По одéжке встречáют...** 320

Užití přechodníkú; Skloňování zájmen весь, вся, всё, все; Sloveso имéть/mít, vlastnit

Часть В: **„Мóдный приговóр“ и Вячеслáв Зáйцев** 328

Skloňování podstatných jmen typu пражáнин; Zájmena сам а сáмый; Stupňování příslovci

Лексе 18: Крáсный свет – дорóги нет 335

Часть А: **ВЫучите слéдующие слова** 335

Часть Б: **Дорóжные приключéния** 338

Грпný rod; Přídavná jména slovesná činná

Часть В: **Прокатíться бы на „Москвичé“ с москвичáми по Москвé** 347

Пřídavná jména slovesná trpná; Вам тарелку супу или супа? (koncovky -а-я/-у-ю ve 2. pádu podst. jmen mužského rodu); На берегу или в лесу? (přízvučné koncovky -ý/-ю v 6. pádu podst. jmen mužského rodu)

Lekce 19: На почте и в банке 357

Часть А: **ВЫучите следующие слова** 357

Часть Б: **О современном почтáмте и о тех, чьи финансы не поióт романсы** 359
Základní rozdíly v užití vidu v ruštině a češtině; Spojky; Sponové sloveso являться; Тебé слéдует учитьсá (konstrukce слéдовать + infinitiv)

Часть В: **Гимн и флаг Росси́и** 367
Skloňování podstatných jmen ма́ть а дочь; Infinitiv v ruštině a češtině; Užití předložek; Skloňování základních číslovek 200–1000, milion, miliarda; Skloňování víceslovných číslovek

Lekce 20: Умо́м Росси́ю не понять, арши́ном о́бщим не измерить 375

Часть А: **ВЫучите следующие слова** 375

Часть Б: **Росси́йская Федера́ция** 377
Zájmena како́в, какова́, каково́, каковы́; Skloňování příjmení; Пол-арши́на и пол-мину́ты (pravopis složených slov začínajících na пол-); Полтора́ часа́ или полтора́ мину́ты – skloňování číslovky полтора́, полтора́/једен а půл; Skloňování druhových číslovek дво́е/два, двѐ, двоје, тро́е/тři, троје, чѐтверо/čtyři, чѐтеро, чѐтеры

Часть В: **Москва́ и Санкт-Петербу́рг** 384
Zlomky а desetinná čísla; А вы куда́?, Нам бы в Росси́ю! (projev jazykové ekonomie); А вы зна́ли, что... (Věděli jste, že...)

Пřehled gramatiky 401

Рýско-чѐшский словáрь 435

Чѐшско-рýский словáрь 467

Клїч ке цвїченїм 507

Gramatický rejstřík 549

Věnujte pozornost nahrávkám

1. Azbuka

Azbuka se skládá ze **33 písmen – 21 souhlásek, 10 samohlásek** (6 + 4 tzv. jotované), **měk- kého a tvrdého znaku**. Od latinské abecedy, kterou používá i čeština, se azbuka v mnohém liší, a to nejen v její grafické podobě. Je v ní několik písmen, která v latinské abecedě zcela chybí. Některá písmena azbuky mají shodnou grafickou podobu (ruská písmena K, O, T, A aj. odpovídají českým písmenům K, O, T, A aj.), některá jsou odlišná (ruská písmena P, C, B aj. odpovídají českým písmenům R, S, V aj.).

Poslechněte si kompletní azbuku:

001 L00_A01

Аа Бб Вв Гг Дд Ее Ёё Жж Зз Ии Йй Кк Лл Мм Нн Оо Пп Рр Сс Тт Уу
Фф Хх Цц Чч Шш Щщ Ъ ъ Ыы Ь ъ Ээ Юю Яя

Srovnejte azbuku s českou abecedou:

A a	А а	Ch ch	Х х	S s	С с	–	Ё ё
B b	Б б	I i	И и	Š š	Ш ш	–	Щ щ
C c	Ц ц	J j	Й й	T t	Т т	–	Ъ ъ
Č č	Ч ч	K k	К к	U u	У у	–	Ь ь
D d	Д д	L l	Л л	V v	В в	–	Ю ю
E e	Э э	M m	М м	W w	–	–	Я я
Ě ě	Е е	N n	Н н	X x	–		
F f	Ф ф	O o	О о	Y y	Ы ы		
G g	Г г	P p	П п	Z z	З з		
H h	–	R r	Р р	Ž ž	Ж ж		

Fonetický prepis ruských písmen a slov uvádíme latinkou v hranatých závorkách!

2. Písmena azbuky

Základní dělení azbuky s výslovností jednotlivých písmen (symbol [ʹ] označuje **měkčnost** souhlásek):

a) samohlásky

běžné:	а	э	и	ы	о	у
	[a]	[e]	[i]	[y]	[o]	[u]

tzv. jotované:	е	ё	ю	я
	[je/e]	[jo/o]	[ju/u]	[ja/a]

b) souhlásky

б	в	г	д	ж	з	й	к	л	м	
[b]	[v]	[g]	[d]	[ž]	[z]	[j]	[k]	[l]	[m]	
н	п	р	с	т	ф	х	ц	ч	ш	щ
[n]	[p]	[r]	[s]	[t]	[f]	[ch]	[c]	[čʹ]	[š]	[ščʹ]

c) měkký a tvrdý znak

měkký znak **ь**
tvrdý znak **ъ**

3. Ruský slovní přízvuk

Ruský přízvuk je na rozdíl od češtiny **pohyblivý** a může tak být na kterékoli slabice. V ruských textech se přízvuky běžně neoznačují. Přízvuk slouží nejen ke **správné výslovnosti**, ale i k rozlišování **gramatického tvaru**. V učebnici přízvuk bude značen **čárkou** nad přízvučnou samohláskou. Přízvuky budou uváděny u všech slov a je nutné si je osvojit. U jednoslabičných slov se přízvuk zpravidla neoznačuje. Samohláska **Ěě** je vždy přízvučná. **Pozor!** V ruštině **nejsou dlouhé a krátké samohlásky**. Mějte neustále na paměti, že **ruský přízvuk není česká délka!**

Přízvuk se v ruském jazyce může nacházet na různých slabikách. Následující cvičení pozorně *poslouchejte*, *neopakujte*:

002 L00_A02

Přízvuk:

a) na 1. slabice

парк – сад – клуб – брат – ёж – лето – мама – Анна – берег – город – книга – минус
– Прага – чёрный – ёлка

b) na 2. slabice

иды – ногá – перó – рукá – лимóн – огóнь – потóм – Парíж – Москвá – сестрá – весёлый

c) na **3. slabice**

борода – голова – анекдот – водопад – пирожок – человек – чемодан – написать – журналист – дорогой

d) na **4. slabice**

изображение – образование – температура – эксперимент – обсерватория – характеристика – литература

e) na **5. slabice**

экспериментировать – терминологический – электрифицировать

f) na **6. slabice**

переквалификация – империалистический – североатлантический

Můžeme se setkat i se slovy, u kterých jsou ve spisovné ruštině dvě varianty přízvuku: **одновременно i одновременно, творог i творог, в сети i в сети** apod. U těchto slov budou obě varianty značeny ve slovníku (одновременно), v textu bude označena pouze jedna varianta přízvuku.

4. Rozdělení souhlásek na měkké a tvrdé

a) jen měkké: **й, ч, щ**

b) jen tvrdé: **ж, ш, ц**

c) ostatní souhlásky mohou být **tvrdé i měkké**

Poslouchejte a opakujte:

003 L00_A03

б – б (бал – бес), **в – в** (вас – вес), **г – г** (гам – герб), **д – д** (дар – дед), **з – з** (зонт – зев), **к – к** (как – кит), **л – л** (лоб – лист), **м – м** (март – мел), **н – н** (нам – ним), **п – п** (пол – пир), **р – р** (рот – рис), **с – с** (сыр – сев), **т – т** (тот – тем), **ф – ф** (фас – фен), **х – х** (хор – хит);

Pomůcka: Ruské samohlásky **А, Э, О, У, Ы** označují tvrdou výslovnost předcházející souhlásky (бал, мэр, тот, дул, сыр). Písmena **Е, Ё, Ю, Я, И, Ь** označují měkkou výslovnost předcházející souhlásky (бес, тётя, рюмка, дядя, Нина, дать).

5. Výslovnost samohlásek А, Э, И, О, У, Ы, Е, Ё, Ю, Я a základní typy redukce

Je nutné rozlišovat samohlásky, které jsou pod přízvukem. Samohlásky **pod přízvukem** (v tzv. přízvučné pozici) si zachovávají svoji kvalitu a nemění se! Samohlásky, které **nejsou pod přízvukem** (jsou v tzv. nepřízvučné pozici), se **redukují**. Nejznatelněji podléhají redukci samohlásky **а** [a], **о** [o], **е** [je/e], **я** [ja/a]. Samohlásky **и** [i], **у** [u], **ы** [y], **ю** [ju/u], **э** [e] podléhají **neznatelné** redukci (zjednodušeně můžeme říci, že u nich redukce nenastává). Samohláska **ё** [jo/o] je vždy přízvučná (zachovává si svoji kvalitu).

Věnujte pozornost základním typům redukce v nepřízvučných slabikách:

Samohlásky **и** [i], **у** [u], **ы** [y], **ю** [ju/u] vyslovujeme obdobně jako v pozici přízvučné (pouze ne tak důrazně).

Poslouchejte a opakujte:

004 L00_A04

критика, политика, мимика, Никита
 лубочный, голубой, кудрявый, рубин
 сыграть, выходы, вымытый, отсыпать
 юбилей, юстиция, люблю, рюкзак

Samohlásky **а** [a], **о** [o], **е** [je/e], **я** [ja/a] po souhláskách **podléhají silné redukci**.

I. Výslovnost ruských samohlásek **а** [a], **о** [o]

Symbol [Λ] používáme pro samohlásky **а**, **о** v **první** slabice **před** přízvukem, symbol [Ь] pro samohlásky **а**, **о** ve **druhé** (třetí, čtvrté...) slabice **před přízvukem** a pro všechny samohlásky **а**, **о** po **přízvuku** (př.: молоко [мѐлΛкó], городом [гóгѐрѐдѐм]). Symbol ['] (apostrof) označuje **měkčnost** souhlásek (souhlásky, po kterých následují písmena **е**, **ѐ**, **ю**, **я**, **и**, **ь**).

Výslovnost ruských samohlásek **а** [a], **о** [o] v nepřízvučných pozicích je značně redukována a ve všech nepřízvučných pozicích splývá, o čemž svědčí použití stejných symbolů ve fonetickém přepisu. Nerozlišení výslovnosti samohlásek **а** [a], **о** [o] v nepřízvučných pozicích označujeme jako tzv. **ákání**.

V přízvučné pozici se samohlásky **а** [a], **о** [o] **neredukují** (ruské **о**, **а** vyslovíme jako [o], [a]). **Vyslovujeme důrazně, hodně otevřeme ústa:**

př.: дом [dom], там [tam]

Poslouchejte a opakujte:

005 L00_A05

год [got] – ком [kom] – том [tom] – боль [bol'] – мостик [móst'ik] – кот [kot] – рот [rot]
 зал [zal] – кран [kran] – мак [mak] – бал [bal] – вал [val] – так [tak] – лак [lak] – царь [sar']

V pozici před přízvukem rozlišujeme dva základní stupně:

1. První slabika před přízvukem
2. Dvě a více slabik před přízvukem

1. а) Samohláska **о** [o]:

Pokud se nachází ruská samohláska **о** [o] v **první** slabice před přízvukem, potom toto ruské **о** vyslovíme téměř jako „a“ (hláskový odstín mezi o – a): ногá [nΛgá], потом [pΛtóm], Москвá [MΛskvá].

b) Samohláska **a** [a]:

Pokud se nachází ruská samohláska **a** [a] v **první** slabice před přízvukem, potom toto ruské **a** vyslovíme slabě, zavřeně, bez důrazu: завод [zΛvót], skalá [skΛlá], malá [mΛlá].

Poslouchejte a opakujte:

006 L00_A06

словák [slΛvák] – больно́й [bɔl'noj] – волна́ [vɔlná] – котёл [kɔt'ol] – борьба́ [bɔr'ba] – больна́ [bɔlná] – могла́ [mɔglá] – шофёр [šɔf'or]

самá [sΛmá] – ждалá [ždálá] – бралá [brálá] – далá [dálá] – сажáть [sΛžát'] – дава́ть [dávát'] – калáн [káln] – раси́ст [ras'ist]

2. a) Samohláska **o** [o]:

Pokud se nachází ruská samohláska **o** [o] ve **druhé** (třetí, čtvrté...) slabice před přízvukem, potom toto ruské **o** vyslovíme zavřeně, přičemž hláskový odstín je takový, jako když vyslovujeme **jednotlivá písmena abecedy**: [bъ], [vъ], [gъ], [dъ], [mъ] apod. Symbol [ъ] označuje ruskou samohlásku **o** [o] ve druhé (třetí, čtvrté...) slabice před přízvukem: голова́ [gɔvólá] – полотно́ [pɔl'tno] – годово́й [gɔd'voj].

b) Samohláska **a** [a]:

Pokud se nachází ruská samohláska **a** [a] ve **druhé** (třetí, čtvrté...) slabice před přízvukem, potom toto ruské **a** vyslovíme opět slaběji, zavřeně, bez důrazu. Výslovnost ruského **a** v těchto pozicích splývá s výslovností ruského **o**. Symbol [ъ] použijeme i zde k označení ruské samohlásky **a** [a] ve druhé (třetí, čtvrté...) slabice před přízvukem: каранда́ш [kɔrɔndáš] – магази́н [mъgɔz'ín] – заказáть [zɔkázát'].

Poslouchejte a opakujte:

007 L00_A07

молоко́ [mɔlókó] – коробо́к [kɔrɔbók] – городо́к [gɔrɔdók] – холосто́й [chɔl'stoj] – собралáсь [sɔbrálás'] – колокола́ [kɔlɔkálá] – борода́ [bɔrɔdá] – дорога́ [dɔrɔgá]

растира́ть [rɔst'írat'] – каравáн [kɔrɔván] – караби́н [kɔrɔb'ín] – гаражо́м [gɔrɔžóm] – баламу́т [bɔlámút] – бараба́н [bɔrɔbán] – кароти́н [kɔrɔt'ín] – караме́ль [kɔrɔm'él']

V pozici za přízvukem se obě samohlásky redukují, vyslovují se slaběji, zavřeně, zkráceně.

Výslovnost ruských samohlásek **o** [o], **a** [a] v pozici za přízvukem splývá: до́ктор [dóktɔr] – го́род [górt] – жа́рко [žárkъ], кро́на [krónъ] – ка́рта [kártъ] – ла́мпа [lámpъ]. Ruská slova **э́то** a **э́та** vyslovíme stejně: [étъ].

Poslouchejte a opakujte:

008 L00_A08

го́лос [góls] – спаси́бо [spɔs'íbo] – па́спорт [páspɔrt] – рису́нок [r'isúnpk] – то́лько [tól'kъ] – мо́кро [mókrtъ] – хо́лдно [chól'dnъ] – краси́во [krɔs'ívъ]

карти́на [kɔrt'ínъ] – ба́бушка [bábuškъ] – да́ма [dámъ] – Пра́га [prágъ] – па́па [pápъ] – камо́рка [kɔmórkъ] – сло́мана [slómánpъ] – Мари́на [mɔr'ínъ]

II. Výslovnost ruských samohlásek е [je/e], я [ja/a]:

Výslovnost ruských samohlásek е [je/e], я [ja/a] v nepřízvučných pozicích je značně redukována a ve všech nepřízvučných pozicích splývá, o čemž svědčí použití stejných symbolů ve fonetickém přepisu. Nerozlišení výslovnosti samohlásek е [je/e], я [ja/a] v nepřízvučných pozicích označujeme jako tzv. **íkání**.

V přízvučné pozici si samohlásky е [je/e], я [ja/a] zachovávají svoji kvalitu (ruské е, я vyslovíme jako [je/e], [ja/a]):
если [jésl'í] – хотеть [chʌt'ét'] – якорь [jákɔr'] – гулять [gul'át']

Poslouchejte a opakujte:

009 L00_A09

ягода [jágɔdʲ] – яблоко [jábľɔkʲ] – Ёва [jévɔ] – дёвушка [d'ěvuškʲ] – моряк [mʌr'ák]
– дьявол [d'jávɔľ] – веточка [v'ětʲč'kʲ] – девочка [d'ěvč'kʲ]

V pozici před přízvukem dochází ke značným redukčním změnám.

Pokud ruské samohlásky е [je/e], я [ja/a] stojí po měkkých souhláskách a nacházejí se v první slabice před přízvukem, potom tyto samohlásky vyslovujeme do „i“ (hláskový odstín mezi е – и): весна [v'isná] – рябина [r'ib'ínʲ]. Ruská slova **редкá** a **рядкá** vyslovíme stejně: [r'itká]. **Pozor!** Tzv. íkání platí i po **pouze tvrdých souhláskách** ж, ш, ц (vyslovujeme tvrdě): жена [žyná] – шестой [šystój] – цена [syná].

Pozn.: ruské tvrdé **ы** ve fonetickém přepisu je použito pro zdůraznění tvrdé výslovnosti.

Poslouchejte a opakujte:

010 L00_A10

сѣдмѣй [s'id'mój] – язык [jizýk] – Европа [jivrópʲ] – Елена [jil'épʲ] – рядить [r'id'ít']
– прямѣй [pr'imój] – нести [n'ist'í] – тебá [t'ib'á]

Pokud se ruské samohlásky е [je/e], я [ja/a] nacházejí ve druhé (třetí, čtvrté...) slabice před přízvukem, potom tyto samohlásky vyslovujeme slaběji (zavřeněji) než v přízvučné pozici (redukci ve druhé, třetí atd. slabice budeme opět značit pomocí symbolu [ъ]): перекáз [p'ɔr'iskás] – ястребѣный [j'ɔstr'ib'íny].

Poslouchejte a opakujte:

011 L00_A11

перекáз [p'ɔr'iskás] – лесовѣд [l'ɔsʌvót] – деловѣй [d'ɔľʌvój] – ястребѣный [j'ɔstr'ib'íny]
– яровѣй [j'ɔrʌvój] – меховѣй [m'ɔchʌvój]

V pozici za přízvukem se výslovnost ruských samohlásek е [je/e], я [ja/a] po měkkých souhláskách podobá výslovnosti těchto samohlásek ve druhé, třetí... slabice před přízvukem (symbol [ъ] označuje redukci samohlásek е [je/e], я [ja/a] i v pozici za přízvukem): кухня [kúchn'ъ] – напѣлно [nʌpóln'ъ].

кúхня [kúchn'ъ] – спрóсят [sprós'ът] – пómнят [rómn'ът] – прóсят [prós'ът] – дéрево [d'érg'ъвъ] – мéдленно [m'édl'ъпъ] – вéтрено [v'étr'ъпъ] – напóлноно [nΛróln'ъпъ]

Písmena E, Ё, Ю, Я, И, Ъ měkčí předcházející souhlásku (neplatí pro pouze **tvrdé souhlásky – ж, ш, ц!**)

6. Znělé a neznělé souhlásky

V ruštině – stejně jako v češtině – existují znělostní páry. Pozorně si přečtete následující přehled. Zapamatujte si **znělostní páry, pouze znělé a pouze neznělé** souhlásky. Zapamatujte si, kdy se znělé souhlásky stávají neznělymi a kdy, naopak, neznělé znělymi:

Znělostní páry v ruštině:

б	в	д	з	ж	г
п	ф	т	с	ш	к

Pouze znělé souhlásky:

л, м, н, р, й

Pouze neznělé souhlásky:

ч, щ, ц, х

1. Znělé souhlásky se stávají neznělymi:

a) na konci slova: дуб [dup], лоб [lop], итóг [itók], вид [vit]

b) před neznělymi souhláskami: сказка [skáskъ], вóдка [vótkъ]

2. Neznělé souhlásky se stávají znělymi, pokud stojí právě **před znělymi souhláskami:**

сбор [zbor], вокзál [vΛgzál]

3. Před stále znělymi souhláskami **л, р, м, н, й** se neznělé samohlásky **nikdy nestávají** znělymi: слóво [slónъ], срáзу [srázu]

7. Poslech a výslovnost jednotlivých hlásek

a)

Аа [a], Ии [i], Оо [o], Уу [u], Ээ [e], Кк [k], Лл [l], Мм [m], Нн [n], Тт [t]
--

Ии [i] – кит – тик – Тим – Тíма – Тíмка

Оо [o] – кто – том – ком – тóмик – кóмик

Уу [u] – тук – мúка – úтка – úлица – úши

Ээ [e] – э́та – э́то – э́ти – э́тот

Кк [k] – **ка** – как – как-то – б́удка; **ки** – ким – кит; **ко** – код – ком – кот – ко́тик – ко́тика – ко́тику; **ку** – кум – Ку́ба – ку́бок

Лл [l] – **ла** – лад – лак – Ла́ба – ла́ва – ла́вка – клад – ви́лла; **ли** – лик – лимб – ли́га – Ли́да – и́ли – би́ли; **ло** – лоб – ло́бик – ло́дка; **лу** – луг – лук – клуб

Мм [m] – **ма** – мак – мат – ма́ло – ма́му; **ми** – миг – мил – мим – ми́ло – ми́мо; **мо** – мол – мог – мо́да – мо́лод; **му** – мук – мул – му́ка

Нн [n] – **на** – над – нам – нас – на́до – на́ми – А́нна – ва́нна – ми́на; **ни** – Нил – Ни́на – ни́тка – кни́га – кни́гу; **но** – но́та – но́ги – мно́го; **ну** – ну́-ка – внук – вну́ки

Тт [t] – **та** – так – там – такт – та́нго – та́пки; **ти** – Тим – тип – тис; **то** – том – тон – тот – толк – торг – тост – то́нко – то́нна; **ту** – тук – тур – ту́по – ту́рок – ту́ндра – стук – стул

Ruská souhláska **л** může být jako většina souhlásek tvrdá i měkká (na rozdíl od českého jazyka, kde je tzv. střední l).

Poslechněte si rozdíl mezi tvrdým a měkkým л, slova opakujte:

014 L00_A14

a) был – лук – далá – лы́жи – ла́мпа – ло́дка – укрáл

b) лес – Ли́за – лист – лёгкий – любóвь – лю́стра – ле́стница – слéзы

b) Бб [b], Вв [v], Гг [g], Дд [d]

1. Ruská hláska označovaná písmenem **г** se často objevuje ve slovech, ve kterých je v češtině na místě ruského **г** české **h**: хо́ркý – го́ркый, га́в – га́в-га́в, го́лос – го́лос, кни́га – кни́га, го́ру – го́ры, Пра́га – Пра́га
2. Ve slovech cizích nebo u vlastních jmen, ve kterých se v češtině píše **h**, se v ruštině může objevit **г** nebo **х** (je nutné si zapamatovat): HoнгKong – Го́нг Ко́нг, ха́банера – ха́банера
3. Pozor je třeba dát při výslovnosti ruské koncovky u přídavných jmen a zájmen **-ого/-его**, ve kterých se ruská hláska **г** vyslovuje jako české **v**: моего [mъjivó] – твоего [tvъjivó] – гла́дкого – [gládkъvъ] – хоро́шего [chʌrôšъvъ] – че́шского [č'ěškъvъ] – ма́ленького [mál'ъn'kъvъ]

Poslouchejte a opakujte:

015 L00_A15

Бб [b] – **ба** – óба – ба́ба – ба́ки – ба́бка; **би** – Бим – бит – Би́ма – Би́мка; **бо** – Боб – бок – бот – бо́тики; **бу** – бум – бук – бу́блик

Вв [v] – **ва** – вам – ва́та – ва́тка; **ви** – Ви́ка – вить – Ви́ти – óбуви; **во** – вон – вот – Во́ва – Во́ву; **ву** – вут – Во́ву

Гг [g] – **га** – гам – гáмма; **ги** – гимн – гíря – бóги; **го** – Гóга – Гóби – гóтика; **гу** – гул – гýбка – гýбки

Дд [d] – **да** – дам – дáма – дáта – óда; **ди** – Дíма – Дíмка – диск; **до** – дом – долг – гóдом; **ду** – дуб – дúма – дúдка – дúдки

с) Пп [p], Рр [r], Сс [s]

Poslouchejte a opakujte:

016 L00_A16

Пп [p] – **па** – паб – пáпа – пáпу – пáлка – пáлку – пáпка; **пи** – пик – пил – пин – пíво; **по** – под – пол – поп – пóни – пóлка; **пу** – пуд – пункт – пýблика

Рр [r] – **ра** – раб – рад – рак – рáда – рáдио – краб – брат – Прáга – Прáгу; **ри** – Рим – Рíга – Рíгу – ринг – ритм; **ро** – ров – рог – рок – ром – рот – рóбот – рóвно – рóтик; **ру** – рúки – рúмба – врут – друг – дрúга – дрúгу – круг – крúгу

Сс [s] – **са** – сад – сам – сáга – сáми – сáло – сáдик – сáнки; **си** – сил – сíла – сíто – сíмвол – сíмволу; **со** – сок – сон – сор – сóда – сорт – сóус – сóкол – сóпка; **су** – суд – суп – сýмка – сýмма – сýтки

д) Tzv. jotované samohlásky Ee [je/e], Ěě [jo/o], Юю [ju/u], Яя [ja/a]

1. Pokud jsou samohlásky **е, ѓ, ю, я** pod **přízvukem**, čtou se s tzv. **jotací** [je, jo, ju, ja] tehdy:
 - a) pokud stojí na začátku slova: éxaxъ [jéxъtʲ], éж [još], jóбка [júrckъ], jáблоко [jábľckъ].
 - b) pokud stojí po samohlásce: проóхал [pɾʌjéxъl], боóсь [bʌjúsʲ], рояль [ɾʌjálʲ].
 - c) po tvrdém a měkkém znaku: пью [pʲju], подъём [pʌdʲjóm], пьешь [pʲjoš].
2. Po stále tvrdých souhláskách **ж, ш, ц** se jotované **е, ѓ** vyslovují jako [e, o] – **tvrdě**: (жёмчуг, шесть, целый, жёлтый, шёлк).
3. Jotovaná samohláska **ě** je **vždy přízvučná**. Přízvuk je značen dvojtečkou, nikoli čárkou.

Poslouchejte a opakujte:

017 L00_A17

Ee [je] – ел – Ёва – Ёву – éла – éле – éсли – éздит; **бе** – бег – без – бёлка – бéрег – к бéрегу; **ве** – век – вес – véра – véрба – véтка – véсело – véтер; **ге** – ген – герб; **де** – дед – дéло – дéти – дéлал – где; **же** – Жéни – жест – нíже – пóзже; **зе** – зéбра – зéрало – к зéралу – в пóзе; **ке** – кекс – кéпи – кéгли – кéпка – Вíке; **ле** – лев – лес – лéто – лéктор – лéксика – пóле – пóсле; **ме** – мел – мéра – мёлко – мёрка – мéсто – мéтод – мётрика; **не** – нет – нéбо – нéга – нерв – нéгде – снег; **пе** – пéна – пéнка – пéред – пéсни – пéсенка – спéктр; **ре** – рéпа – рéдко – рéпка – мóре – грéлка – прédки; **се** – Сéва – сéно – сéра – серб – сéвер – сётка; **те** – тéма – тéло – текст – тéсно – тéсто – стéнка – стéпени

Ěě [jo] (v ruštině vždy přízvučné) – **ěj** – ёлка – ёжик; **бѣ** – бѣдра; **вѣ** – вѣз – вѣл – вѣрстка; **дѣ** – дѣргал; **зѣ** – зѣрна – зѣрнами; **лѣ** – лѣг – лѣд – лѣн – слѣз; **мѣ** – мѣд – мѣрз – мѣрзла – мѣрзли; **нѣ** – нѣс – нѣбо; **пѣ** – пѣк – пѣс; **рѣ** – рѣв – рѣбра – врѣт; **сѣ** – сѣмга – всѣ; **тѣ** – тѣс – тѣтка – тѣрка

Юю [ju] – **юг** – Юра – Юру – юбка – южно – юмор; **бю** – бюст; **дю** – дюна; **лю** – люк – Люда – люди – люкс – люстра; **мю** – мюзикл; **ню** – Нюра – Ваню – Таню – Нюрнберг; **рю** – рюмка – Вáрю; **тю** – тюк – тюбик – Мóтю

Яя [ja] – **я** – яд – яма – Ялта – ясно – ягода – яблоко; **бя** – бьяка; **вя** – вяз – вяло; **дя** – дядя – дятел; **зя** – зябка – взял; **ля** – ляжка – ляпнул; **мя** – мял – мята; **ня** – няня; **пя** – пятка – пятеро; **ря** – ряд – рядом; **ся** – сяду – вся; **тя** – тяга

Pamatujte: Jotované samohlásky **měkčí předcházející souhlásky** (neplatí pro pouze **tvrdé souhlásky** – ж, ш, ц).

Poslouchejte a opakujte:

018 L00_A18

фен – Гѣна – день – лѣто – пѣна – тѣмы – бѣлый – сѣрый – зѣлень – камень – мѣлкий
Нюра – утѣг – тюрма – любѣвь – люстра – мюзикл
ряд – зять – няня – мясо – дятел – пятка
цыплѣнок – бѣдра – дѣргал

Ještě jednou připomínáme, že **Ěě** je v ruštině **vždy přízvučné**:

мѣд – дѣготь – тѣмный – зелѣный

жѣлоб – жѣлтый – шѣлк – шѣпот (**pozor** – čteme [жо], [шо] – **tvrdě!**)

e) **Жж [ž], Шш [š], Цц [c]**

Pamatujte: ж, ш, ц – pouze **tvrdé souhlásky!**

Poslouchejte a opakujte:

019 L00_A19

a)

Жж [ž] – **жа** – Жак – жар – жаба – жало – жалко – Жанна – жарко; **жи** – жир – живо – жила – жилка – жители; **жу** – жук – жулик – жұтко

Шш [š] – **ша** – шаг – шар – шанс – шарм; **ше** – шея – шесть – шейка; **ши** – шина – шире – шибко – шиллинг; **шу** – шум – шумно – шутка

Цц [c] – **ца** – цапля – царство; **це** – цели – ценная; **ци** – цифра

Pozor: Souhlásky **ж, ш, ц** jsou **tvrdé!** Po souhláskách **ж, ш, ч, щ** se v ruských slovech nepíší jotované samohlásky **я, ю!** Musí následovat **а, у!** Výjimky nalezneme u přejatých slov (жюри, брошюра, парашют...). Spojení **жѐ, шѐ** čteme tvrdě jako **[жо], [шо]**! Stejně tak následují-li po souhláskách **ж, ш, ц** samohlásky **е, и**, slabiky vyslovujeme **tvrdě**.

b)

020 L00_A20

Жж – **жа** – жарá – кóжа; **же** – женá – жест – жéнский; **жѐ** – жѐлоб – жѐлтый; **жи** – жíла – жíли – живóт – жизнь; **жу** – жук – журнал

Шш – **ша** – шаг – шанс – шарф; **ше** – шéя – шéсть – шерсть – шéлест; **шѐ** – шѐлк – шѐпот – шѐпотом; **ши** – шíна – шíре – машíна; **шу** – шум – шúтка

Цц – **ца** – царь – цáпля; **це** – цель – цемéнт – цѐрковь; **ци** – цирк – циклóн; **цу** – цунáми; **цы** – цыпóчки – цыплѐнок

f) **Зз [z], Фф [f], Хх [ch]**

Poslouchajte a opakujte:

021 L00_A21

Зз [z] – **за** – зал – зам – зáмок – зáмки – зáпад – зáпуск – зáвтрак; **зи** – Зíна – Зíну; **зо** – зоб – зóна – зонт – зóлото – зóнтик; **зу** – зуб

Фф [f] – **фа** – фас – фáза – факс – факт – фáуна – фáктор – фáбрика; **фе** – фен – фéя – Фѐдя – фѐрма – фѐрмер; **фи** – Фíля – финт – фíник – фíники; **фо** – фон – фонд – фóто – фóрма – фóкус – фóсфор; **фу** – фуга – фунт – фúра

Хх [ch] – **ха** – хам – хан – хáос – хáта; **хи** – хíмик – хíмия – хíппи – хíтро – хíтрая; **хо** – ход – хор – холл – холм – хóбот – хóлод – хóлодно; **ху** – хúдо – хúже – хúнта – хúтор

g) **Чч [č], Щщ [šč], Йй [j]**

1. Ruská hláska označovaná písmenem **й** [j] je **měkká** souhláska; může se nacházet v následujících pozicích:

a) **na konci slova po samohláskách:** май – пой – чай – Алта́й – зимóй – с Лéной

b) **uvnitř slova po samohláskách:** ко́йка – пойдѐм – сойдѐт

c) **na začátku slova:** йод – Йóрк – йóгурт

2. Ruskou hlásku označovanou písmenem **щ** [šč'] můžeme vyslovovat dvojím způsobem – jako [šč'] nebo jako **delší** „dvojité“ měkké [ščš']. V současném ruském jazyce je tendence vyslovovat **щ** jako delší „dvojité“ [ščš'].

Poslouchejte a opakujte:

022 L00_A22

Чч [čʲ] – **ча** – час – часто – чайник; **че** – чай – чек – через; **чи** – чиж – чили – чисто;
чу – чúdo – чучело

Щщ [šɕʲ] – **ше** – щёбет; **щи** – щит – щипка; **щу** – щука – щупальце

Йй [j] – йог – йод – йога – йогурт; дай – май

Poslechněte si rozdíl ve výslovnosti ш – щ, slova opakujte:

023 L00_A23

ш – щ, шар – щáвель, шесть – щенóк, кувши́н – щит, шóрты – щётка, шутíть – щу́ка

h)

ь, ъ, ы [y]

ь – měkký znak se používá v těchto případech:

1. pro označení měkkosti – změkčení předcházejících souhlásek:

a) na konci slova – конь – ноль – соль – грязь – дождь – пусть – делать

b) uprostřed slova – сельдь – только – сколько

2. jako rozdělovací znak – v pozici před jotovanými samohláskami: бью – пью – чьё – ночью

3. pro označení gramatických tvarů – учиться/учится, дочь/луч

ъ – tvrdý znak se používá jako rozdělovací znak, a to především v pozici po předponách končících na samohlásku, po kterých následují jotované samohlásky **е, ё, ю, я**: съезд – объект – подъезд – отъехать – объявление – объём – подъёмник

4. Tvrdé ы je hlubší než české y, přičemž v přízvukné pozici **ы** vyslovujeme důrazněji než v nepřívukných pozicích.

Poslouchejte a opakujte:

024 L00_A24

ы – бы – бык – был – были – быстро; **вы** – высь – вйду – вйбежит; **ды** – дым – дырка;
зы – зыбкий – зычный; **лы** – лыжа – лысый; **мы** – мыс – мыло – мыть; **ны** – ныне;
пы – пыж – пыль – пытка; **ры** – рыба – рысь; **сы** – сын – сыр; **ты** – тыква – тысяча;
фы – фыркать; **цы** – цыц – цыпочки

ь – конь – ноль – соль – грязь – дождь – пусть – делать – сельдь – только – сколько

ъ – съезд – объект – подъезд – отъехать – объявление – объём

Pamatujte si, že velká **Б, Ъ, Ы** se v ruštině píšou jen tehdy, pokud se celé slovo, ve kterém se **ь, ъ, ы** nacházejí, píše velkými písmeny.

Poslouchejte a opakujte:

025 L00_A25

гóлос – гóрод – крóна – мóстик – платóк – погóда – ногá – ворóна – корóна – Москвá – потóм – словáк – соглáсна – покрывáло – профéссор – оборóт – оборона – обóйти – голóвá – молóкó – огорóд – годовóй – корóбок – полотнó – холостóй – окúрок – оперáтор – крéсло – крéпко – жáрко – дóктор – красíво – нáсморк – пáспорт – рисúнок – дирéктор – машинá – магазín – завод – Марíна – картíна – заказáть – карандаш – бýстрый – покрьýтый – úмный – стóлько – нормáльно – съёмка

8. Psací azbuka

Věnujte pozornost následujícím pravidlům u psací abekvy. **Pravidla si dobře zapamatujte:**

1. Je nezbytné dodržovat usazení jednotlivých písmen vůči základní lince. Části některých písmen zasahují nad horní linku či naopak sahají pod linku základní.
2. Psací písmena **м, л, я** se v ruštině musí připojovat k předchozímu písmenu vždy malým zobáčkem (háčkem).
3. Pozor na ruská písmena **Щщ, Цц!** V písemné podobě je u velkých i malých písmen malá klička, která musí zasahovat pod základní linku.

0

ě Ě ě ě Ě Ě Ě
 ж Ж ж ж Ж Ж
 з З з з З З

и И и и И И
 й Й й й Й Й
 к К к к К К

л Л л л Л Л
 м М м м М М
 н Н н н Н Н

о О о о О О
 п П п п П П
 р Р р р Р Р

с С с с С С
 т Т т т Т Т
 у У у у У У

ф Ф ф ф Ф Ф
 х Х х х Х Х
 у У у у У У

ч Ч ч ч Ч Ч
 ш Ш ш ш Ш Ш
 щ Щ щ щ Щ Щ

ь ь ь ь
 ъ ъ ъ ъ
 ъ ъ ъ ъ

э Э э 0=э Э 0=Э

ю Ю ю 0=Ю Ю 0=Ю

я Я я 0=Я Я 0=Я

подруга

сестра

девушка

магазин

яблоко

дорогой

верёвка

экономист

карандаш

деньги

расчёска

мальчик

цыпочки

фонарь

жёлтый

отъезд

Юлия

ножный

циркачка

ёлка

черепаха

берёза

щавель

земля

Наталья

ходить

якорь

ёжиком

Горис

бульварник

0

А З Б У К А

А	а	<i>А</i>	<i>а</i>	a
Б	б	<i>Б</i>	<i>б</i>	b
В	в	<i>В</i>	<i>в</i>	v
Г	г	<i>Г</i>	<i>г</i>	g
Д	д	<i>Д</i>	<i>д</i>	d
Е	е	<i>Е</i>	<i>е</i>	je (-e)
Ё	ё	<i>Ё</i>	<i>ё</i>	jo (-o)
Ж	ж	<i>Ж</i>	<i>ж</i>	ž
З	з	<i>З</i>	<i>з</i>	z
И	и	<i>И</i>	<i>и</i>	i
Й	й	<i>Й</i>	<i>й</i>	j
К	к	<i>К</i>	<i>к</i>	k
Л	л	<i>Л</i>	<i>л</i>	l
М	м	<i>М</i>	<i>м</i>	m
Н	н	<i>Н</i>	<i>н</i>	n
О	о	<i>О</i>	<i>о</i>	o

П	п	<i>П</i>	<i>п</i>	p
Р	р	<i>Р</i>	<i>р</i>	r
С	с	<i>С</i>	<i>с</i>	s
Т	т	<i>Т</i>	<i>т</i>	t
У	у	<i>У</i>	<i>у</i>	u
Ф	ф	<i>Ф</i>	<i>ф</i>	f
Х	х	<i>Х</i>	<i>х</i>	ch
Ц	ц	<i>Ц</i>	<i>ц</i>	c
Ч	ч	<i>Ч</i>	<i>ч</i>	č
Ш	ш	<i>Ш</i>	<i>ш</i>	š
Щ	щ	<i>Щ</i>	<i>щ</i>	šč
	ь		<i>ь</i>	tvrdý znak
	ы		<i>ы</i>	y
	ь		<i>ь</i>	měkký znak
Э	э	<i>Э</i>	<i>э</i>	e
Ю	ю	<i>Ю</i>	<i>ю</i>	ju (-u)
Я	я	<i>Я</i>	<i>я</i>	ja (-a)

9. Výslovnost souhláskových skupin

Zapamatujte si následující pravidla výslovnosti níže uvedených souhláskových skupin:

- a) skupina **сн/зн** se vyslovuje jako „сн“/„зн“ (честный, известный, поздно, праздник)
- b) skupina **чн** se často (ne vždy) vyslovuje jako „шн“ (конечно, нарочно)
- c) skupina **сч** se vyslovuje jako „щ“ (счастье, исчезла)
- d) skupina **чт** se na začátku slov **что, чтобы** vyslovuje jako „шт“
- e) skupina **ств** se vyslovuje jako „ств“ (здравствуй, чувство)

Poslouchejte a opakujte:

026 L00_A26

честный – известный – поздно – конечно – нарочно – здравствуй – чтобы – он исчез – чувство – мы так счастливы – праздник – счастье – что

10. Souhlásky р [r], л [l]

V ruštině souhlásky **р** [r] a **л** [l] netvoří slabiku: slova **Пётр** a **рубль** Rusové vysloví jako jednu slabiku, na rozdíl od češtiny, kdy vyslovíme dvě slabiky Petr a rubl. Poslechněte si výslovnost následujících slov:

Poslouchejte a opakujte:

027 L00_A27

рубль (rubl), Пётр (Petr), мысль (mysl), Кремль (Kreml), центр (centr), смысл (smysl)

МЁЈТЕ НЕУСТАЛЕ НА РАМЕЅИ

1. По **г, к, х** se vždy píše pouze **и**, nikdy **ы** (гитара, кино, хитрая)!
2. По **ж, ш, ч, щ** se v ruských slovech nepiší jotované **я, ю**. Musí následovat **а, у** (жалоба, шумно, часто, щука)! (Pozor na přejatá slova жури, брошюра apod.)
3. По **ж, ш, ч, щ** se v ruských slovech píše vždy jen **и**, nikdy **ы** (живой, широко, чистый, щиколотка)!
4. Slabiky **жѐ, шѐ** se vyslovují stejně jako slabiky **жо, шо** (жёлтый – обжора, решённый – шок)!
5. Písmena **е, ё, ю, я, и, ь** měkčí předcházející souhlásku (neplatí pro vždy tvrdé souhlásky – **ж, ш, ц**)!
6. Samohlásky **а** [a], **о** [o], **е** [je/e], **я** [ja/a] si zanechávají svoji kvalitu **pouze v přízvučné pozici**. Ve všech ostatních pozicích podléhají redukci.

Часть А

Naučte se následující slovíčka:

028 L01_A01

<p>А а – ale, avšak, a</p> <p>Б брат, -а <i>м</i> (с братом) – bratr (s bratrem)</p> <p>В вот – tady, tu, zde
вы – vy</p> <p>Г где – kde
говорит (Анна говорит) – mluví, říká
(Anna mluví/Anna říká)</p> <p>Д да – ano
день, дня <i>м</i> – den
дома – doma
друг, -а <i>м</i> (с другом) – kamarád
(s kamarádem)</p> <p>И и (Анна и Максим) – a (Anna a Maxim)
из (мы из России) – z (předložka s 2. p.)
(my jsme z Ruska)
имя, имени <i>с</i> – jméno
или – nebo</p> <p>К кот, -а <i>м</i> – kocour
кто – kdo</p> <p>М мама, -ы <i>ж</i> – máma, maminka
мой – můj
мы – my</p> <p>Н наш, наша – náš, naše (<i>ж</i>)
нет – ne</p> <p>О он – on</p> | <p>она – ona
оно – ono
они – oni, ony
откуда – odkud</p> <p>П папа, -ы <i>м</i> – táta, tatínek
привет, -а <i>м</i> – ahoj (při setkání), pozdrav</p> <p>Р Россия, -ии <i>ж</i> – Rusko
русский, русская – Rus, Ruska
русский, русская – ruský, ruská</p> <p>С с (он с другом) – s (on s kamarádem/on je
s kamarádem) (předložka se 7. p.)
сестра, -ы <i>ж</i> – sestra
Словакия, -ии <i>ж</i> – Slovensko</p> <p>Т тоже – také
тут – tady, zde
ты – ty</p> <p>У у – u (předložka s 2. p.)
у нас – u nás</p> <p>Ч чех, -а <i>м</i> – Čech
Чехия, -ии <i>ж</i> – Česko
чешка, -и <i>ж</i> – Češka
что [što] – co zde</p> <p>Э это – to, toto</p> <p>Я я – já</p> |
|---|---|

Запомните!

Это наша мама.
Вот наш кот.
Где папа?
Кто это?
Что это?
Добрый день!
Здравствуйте!
Здравствуй!
Привет!
Меня зовут Вацлав.
А как вас зовут?
Как тебя зовут?
Откуда ты?
Моё имя Максím.

Zapamatujte si!

To je naše maminka.
 Tady je náš kocour/To je náš kocour.
 Kde je tatínek?
 Kdo je to?
 Co je to?
 Dobrý den!
 Dobrý den! (vykání)
 Dobrý den! (tykání)
 Ahoj! (při setkání)
 Jmenuji se Václav.
 A jak se jmenujete vy?
 Jak se jmenuješ?
 Odkud jsi?
 Moje jméno je Maxim.

Jména osob užitá v první lekci:

029 L01_A02

Анна, Ива́н, Ви́ктор, Ле́на, Макси́м, Попóвы, Марк, Ва́цлав, Га́ли́на, Ста́с, Э́ва, Ма́рия, Пе́тер, Пе́тр и кот Матро́скин;

Státy a jejich příslušníci:

030 L01_A03

Чэ́хия	чех	чэшка
Росси́я	ру́сский (россиянин)	ру́сская (россиянка)
Слова́кия	слова́к	слова́чка

Часть Б

Это мы – Поповы

Poslechněte si nahrávku. Seznamte se s rodinou Popovových:

031 L01_A04

Это он.
Это наш папа.
Наш папа Виктор.

Это она́.
Это наша мама.
Наша мама Лена.

Это он.
Это мой брат.
Мой брат Иван.

Это я.
Я сестра́.
Я Анна.

Вот он.
Это наш кот.
Наш кот Матроскин.

Вот он.
Это мой друг.
Мой друг Максим.

Вот мы.
Мы Поповы.

1. Poslechněte si, co říká Anna:

032 L01_A05

Анна говорит: Мой друг Максим. Мой брат Иван – друг Максима. Наша мама с другом Максимом у нас. Наш кот Матроскин – друг Максима. Наш папа тоже друг Максима. Максим с братом Иваном дома. С Иваном и другом Максимом. Тут Матроскин.

Výklad:

1. Ruština má tendenci užívat **2. pád** ve větách, kde se v češtině běžně objevuje přídavné jméno přivlastňovací: друг **Максіма** – **Maximův** kamarád (ačkoli v češtině není chybou spojení kamarád Maxima).
2. Ruské slovíčko **вот** znamená **tady je, tady vidíte** – překládá se podle kontextu. Stojí zpravidla na začátku věty.

Ruská věta

Stavba vět se v ruském i českém jazyce v mnohém shoduje. Jsou zde však některé zásadní odlišnosti, které je nutné mít neustále na paměti. **Pamatujte** si, že se v ruštině běžně **nevyjadřuje** tvar slovesa **být** v **přítomném čase**.

2. Poslouchejte a porovnejte:

033 L01_A06

Это он.	To je on.
Вот наш кот.	Tady je náš kocour.
Мáма там.	Maminka je там.
Там Максím.	Tam je Maxim.
Вот мой друг.	To je můj kamarád.

Где пáпа?	Kde je tatínek?
Кто это?	Kdo je to?
Что это?	Co je to?
Кто вы?	Kdo jste ?

Všimněte si, že chybějící tvar slovesa být v přítomném čase může být nahrazen **pomlčkou**:

Мой брат Иван – друг Максíма.	Můj bratr Ivan je Maximův kamarád.
Это мы – Попóвы.	To jsme my, Popovovi.
Матрóскин – кот Áнны.	Matroskin je kocour Anny.

Osobní zájmena

Pozorně si přečtete následující tabulku osobních zájmen (kurzívou jsou vyznačena zájmena, se kterými jste se ještě neseznámili):

Я Áнна.	Мы Попóвы.
<i>Ты</i> мой брат.	<i>Вы</i> Попóвы.
Он мой пáпа.	<i>Онí</i>
Она́ моя́ máма.	
<i>Онó</i>	

- ! Ve 3. osobě množného čísla existuje na rozdíl od češtiny pouze jeden tvar – *они*, který platí pro všechny rody!

V následujících cvičeních používejte údaje týkající se rodiny Popovových.

3. Doplněte vhodné osobní zájmeno:

1. – наша máма.
2. – мой брат.
3. – Попóвы.
4. – наш кот.
5. – наш пáпа.
6. – сестрá.

4. Doplněte jména:

1. Это máма и пáпа
2. Вот брат и сестрá
3. Это наш кот
4. Вот мой друг
5. Это мы –

Kurzivní písmo ruské abecedy

Prohlédněte si tabulku a porovnejte kolmé a kurzivní písmo ruské abecedy. Některé kurzivní znaky jsou značně rozdílné (zvláště г, д – г, д). Kurzivní znaky je třeba si osvojit.

а б в г д е ё ж з и й к л м н о п р с т у ф х ц ч ш щ ъ ы ь э ю я
а б в г д е ё ж з и й к л м н о п р с т у ф х ц ч ш щ ъ ы ь э ю я

Pozorujte: дядя – *дядя*, год – *год*, где – *где*.

5. Tvořte věty podle vzoru:

Кто это (Виктор)? – Это папа.

1. Кто это (Анна)?
2. Кто это (Матроскин)?
3. Кто это (Лéна)?
4. Кто это (Максím)?

6. Přeložte:

1. To je máма.
2. Kdo je Maxim?
3. To jsou Popovovi.
4. Kdo jste?
5. To je moje sestra Anna.
6. Tady je můj táta.
7. Kdo je to?
8. To je můj bratr Ivan.
9. Tady je náš kocour.
10. To je můj kamarád.

7. Jednoduchými větami představte svoji rodinu nebo rodinu svých přátel.

Часть В

Добрый день!

1. Seznamte se s našimi přáteli a zapamatujte si ruské pozdravy.

034 L01_A07

<p>а) Дóбрый день!
Меня зовúт Вáцлав.
Я чех.
Я из Чéхии.</p>	<p>Здрáвствуйте!
Меня зовúт Гали́на.
Я рúсская.
Я из Росси́и.</p>
<p>б) Привéт!
Моё íмя Стас.
Я рúссий.
Я из Росси́и.</p>	<p>Здрáвствуй!
Я Пётёр.
Я словáк.
Я из Словáкии.</p>
<p>в) Здрáвствуй!
Моё íмя Ёва.
Я чéшка.
Я из Чéхии.</p>	<p>Привéт!
Я Мáрия.
Я словáчка.
Я из Словáкии.</p>

**Стас и Гали́на из Росси́и.
 Вáцлав и Ёва из Чéхии.
 Пётёр и Мáрия из Словáкии.**

Výklad:

1. V ruštině se na rozdíl od češtiny píší jména příslušníků států s **malým písmenem** na počátku slova:

Čech – чех	Češka – чéшка
Slovák – словáк	Slovenka – словáчка

Rus – **Ruska** se rusky řekne buď **рúссий** – **рúсская** (vztahuje se k národnosti), nebo **россия́нин** – **россия́нка** (vztahuje se ke státní příslušnosti). Slova **рúссий** – **рúсская** se používají také jako přídavná jména **руский** – **руská**. Názvy států se v obou jazycích píší shodně s velkým písmenem na začátku.

2. Jméno **Пётёр**, které je uvedeno v dialogu, je slovenské jméno **Peter**. Ruský protějšek slova **Petr** je **Пётр** (čteme jako jednu slabiku). Stejně tak jméno **Мáрия** (s přízvukem na první slabice) je přepis slovenského jména **Mária** do abůky. Ruské jméno **Мария́** má přízvuk na druhé slabice.

2. Odpovídejte na otázku podle vzoru:

Кто Пётёр? → Он словáк.

Кто Ёва? Кто Вáцлав? Кто Мáрия? Кто Стас? Кто Пётёр? Кто Гали́на? Кто вы?

3. Pozorně si poslechněte níže uvedené dialogy. Poté dialogy přečtěte ve dvojicích:

035 L01_A08

а) Ва́цлав и Га́лина:

- В: **До́брый день!** Меня́ зову́т Ва́цлав. А как вас зову́т?
Г: **Здра́вствуйте,** Ва́цлав! Моё́ и́мя Га́лина.
В: Га́лина, вы из Росси́и?
Г: Да, я из Росси́и, я ру́сская. А вы откуда́?
В: Я чех, я из Чёхии.

б) Ста́с и Ё́ва:

- С: **Приве́т!** Как тебя́ зову́т?
Е: **Приве́т!** Меня́ зову́т Ё́ва. А тебя́?
С: Моё́ и́мя Ста́с. Я ру́сский. А ты то́же ру́сская?
Е: Нет, я че́шка.

в) Пе́тер и Ма́рия:

- П: **Здра́вствуй!** Я Пе́тер.
М: **Здра́вствуй,** Пе́тер! Я Ма́рия. Ты слова́к?
П: Да, я слова́к, я из Слова́кии. А ты откуда́?
М: Я то́же слова́чка. Я из Слова́кии.

Вýклад:

1. Nezapomeňte na pravidla uvedená v nulté lekci v oddílu **Výslovnost souhláskových skupin** a správně vyslovujte slova **здра́вствуй, здра́вствуйте**. Skupina **вств** se vyslovuje jako [stv] – bez prvního **в**.
2. Zopakujte si pravidla výslovnosti ruských samohlásek **а, о** v pozicích „za“ a „před“ hlavním přízvukem.

Zaramatujte si: 1. Я Ва́цлав.

2. Моё́ и́мя Ва́цлав.

3. Меня́ зову́т Ва́цлав.

Раматуйте:

КАК ТЕБЯ́/ВАС ЗОВУ́Т? – МЕНЯ́ ЗОВУ́Т ...

Jak se jmenuješ/jmenujete? – Jmenuji se ...

4. Pozdravte a řekněte, jak se jmenujete. Doplňte fráze podle vzoru:

А́нна

..... → *Добрый день!/Здравствуй(те)!/Привет!*

..... → *Меня зовут А́нна.*

Pozdravy a fráze obměňte!

Е́ва

.....
.....

Ма́рия

.....
.....

Га́лина

.....
.....

Ва́цлав

.....
.....

Ста́с

.....
.....

Пе́тер

.....
.....

5. А как вас зовут?

6. Poslouchejte, odpovídejte na otázky podle vzoru:

036 L01_A09

Откуда Е́ва? → Она́ из Чéхии, она́ чéшка.

1. Откуда Ва́цлав?
2. Откуда Ма́рия?
3. Откуда Пе́тер?
4. Откуда Га́лина?
5. Откуда Ста́с?
6. Откуда вы?

Раматуйте:

ДА – НЕТ

ano – ne

7. Да или нет? Poslouchejte, odpovídejte na otázky podle vzoru:

037 L01_A10

Ва́цлав ру́сский? → Нет, он чех. Ва́цлав чех? → Да, он чех.

1. Пе́тер слова́к?
2. Ма́рия ру́сская?
3. Е́ва чéшка?
4. Га́лина слова́чка?
5. Ва́цлав ру́сский?
6. Ста́с ру́сский?
7. Е́ва слова́чка?
8. Пе́тер чех?
9. Ма́рия чéшка?
10. Ста́с слова́к?

8. Ve dvojicích vytvořte dialogy. Představte se a řekněte, odkud jste (dialogy obměňujte).

9. Anna potkala neznámého chlapce. Dali se do řeči. Vymyslete vhodné dialogy.

Анна

Марк

Dialogy obměňujte, dbejte na výslovnost.

Pokuste se přechíst ruské rozpočítávadlo:

Эни, бэни, ріки, та́ки,
Буль, буль, буль, ко́раки, шма́ки.
Эус, бэус, краснадэус – батс!

Часть А

Naučte se následující slovíčka:

038 L02_A01

- Б** банк, -а *m* – banka
 большóй – velký
 большáя – velká
- В** ваш – váš
 внук, -а *m* – vnuk
- Г** глазá, глаз *mn.* – oči
 гóрод, -а *m* – město
- Д** две (две крóны) – dvě (dvě koruny)
 дом, -а *m* – dům
- Ж** журнал, -а *m* – časopis
- З** знакомый, -ого *m* *zpodst.* – známý
- К** как – jak
 кошкa, -и *ž* – kočka
 красíвая – hezká, krásná, pěkná
 красíвые *mn.* – krásní, krásné, krásná
 красíвый – hezký, krásný, pěkný
 крóна, -ы *ž* – koruna
- М** март, -а *m* – březen
 машíна, -ы *ž* – automobil, auto
 мнóго – hodně, mnoho
 мой – můj
 Москвá, -ы *ž* – Moskva
- Н** наш – náš
 нóвый – nový
 нóвая – nová
- О** обýчно – obvykle, obyčejně
 отлíчно – výborně, skvěle
 óчень – velmi, velice
- П** парк, -а *m* (в пáрке) – park (v parku)
 плóхо – špatně
 Прáга, -и *ž* – Praha
 проблéма, -ы *ž* – problém
- С** сёмья, сёмь *ž* – rodina
 сестрá, -ы *ž* – sestra
 собáка, -и *ž* – pes
 спасíбо – děkuji
 стáрая – stará
 стáрый – starý
 сын, -а *m* – syn
- Т** там – tam
 твой – tvůj
 тóлько – jen, pouze
 том, -а *m* – díl (*knihy*)
- У** Укрáйна, -ы *ž* – Ukrajina
 укрáинец, -нца *m* – Ukrajinec
 укрáинкa, -и *ž* – Ukrajinka
 ўлицa, -ы *ž* (на ўлицe) – ulice
 (na ulici/venku)
- Х** хорóший – dobrý
 хорóшая – dobrá

Запóмните! Zapamatujte si!

Как у тебя делá?	Jak se máš?
Как у вас делá?	Jak se máte?
Как делá?	Jak se máš/máte? Jak to jde? Jak je?
У меня всё хорошó.	Mám se dobře.
Так себя́.	Ujde to.
У В́иктора делá хорошó.	Viktor se má dobře.
У меня всё нормáльно.	Všechno je v pořádku.
У меня всё плóхо.	Mám se špatně.
У меня делá отличнó, как обýчно.	Mám se skvěle, jako obvykle.
У меня тóже не óчень хорошó.	Také se nemám nic moc.
У меня всё отличнó.	Daří se mi skvěle. Mám se výborně.
У Ив́ана большáя семья́.	Ivan má velkou rodinu.
Дóброе ўтро.	Dobré ráno.
С дóбрым ўтром.	Dobré ráno.
Дóбрый вéчер.	Dobry večer.
Пока́.	Ahoj. <i>(při loučení)</i>
Какáя красíвая!	Jak je ale hezká! Ta je ale nádherná!

Часть Б

Как у тебя́ делá?

Přečtete si následující dialogy, poté si je poslechněte na nahrávce:

039 L02_A02

I.

А́нна с Макси́мом в па́рке. Макси́м – друг А́нны. А́нна ру́сская, она́ из Росси́и. Макси́м украи́нец, он с Укра́ины.

М: Привéт, А́нна! Как делá?

А: Макси́м! Э́то ты? Привéт! У меня́ всё хорошó. А у тебя́?

М: У меня́ тóже всё отличнó. Вот мо́я но́вая соба́ка.

А: Какáя красíвая! Как зову́т твою́ соба́ку?

М: Соба́ку зову́т Жучка. А где твой кот Матро́скин?

А: Матро́скин до́ма. Он там с Ив́аном.

040 L02_A03

II.

Виктор с Борисом на улице. Борис – знакомый Виктора. Борис из Москвы. Сестра Бориса в Праге.

- В: Привёт, Борис! Как у тебя дела?
Б: Привёт, Виктор! Так себе. А у тебя?
В: Ну, хорошо. А как сестра?
Б: Всё нормально. Она в Праге.
В: Привёт от меня!
Б: Спасибо. Пока!
В: Пока!

2

Výklad:

1. Fráze **Как дела?** je zkrácená podoba otázky **Как идут ваши/твой дела?**, tedy **Jak se máš/Jak se máte**
2. Slovní spojení **Какая красивая!** se do češtiny překládá jako **Jaká je nádherná!** **Jak je ale hezký!** (z kontextu – pes). V ruštině je slovo **pes** – **собака** ženského rodu.
3. Zapamatujte si, že Rusové při oslovení zpravidla nepoužívají **5. pád**. Při pozdravu či volání je běžný **1. pád**: **Привёт, Анна!** **Здравствуй, Борис!**

Pamatujte:

КАК У ТЕБЯ/ВАС ДЕЛА?

Jak se máš/máte?

1. Пречтете si následující krátké dialogy a zapamatujte si možné odpovědi na otázku *Как делá?:*

- a) Здрáвствуй! Как делá? Здрáвствуй! Всё отлiчно. А у тебя?
У меня всё хорошó.
- б) Дóбрый день! Как у вас делá? Здрáвствуйте! У меня делá отлiчно,
как обyчно. А у вас?
Так себе.
- в) Привéт, Мáша? Как у тебя делá? Привéт, Кóстя! У меня всё плóхо.
А у тебя?
У меня тóже не óчень хорошó.

Podstatná jména rodu mužského zakončená na tvrdou souhlásku v jednotném čísle

Ačkoli jsme se ještě neseznámili s jednotlivými vzory skloňování podstatných jmen, všimněte si, že koncovky mužského rodu jednotného čísla zakončené na tvrdou souhlásku jsou při skloňování jednodušší než v češtině.

Pozorně si projděte uvedenou tabulku a zapamatujte si, že u podstatných jmen životných se shoduje **2. a 4. pád**, zatímco u neživotných podstatných jmen se shoduje **1. a 4. pád**. Ostatní koncovky jsou totožné.

Pád:	1.	2.	3.	4.	6.	7.
životné:	Максiм	Максiма	Максiму	Максiма	о Максiме	Максiмом
неживотné:	дом	дóма	дóму	дом	о дóме	дóмом

2. Vyskloňujte následující podstatná jména v jednotném čísle podle výše uvedené tabulky. Všechna slova jsou mužského rodu a v jednotném čísle mají stálý přízvuk. Rozlišujte podstatná jména životná a neživotná:

Марк, гóрод, Максiм, друг, Вiктор, март, Ивáн, парк;

3. Podstatná jména v závorkách dejte do správného tvaru:

1. К + 3. р. (брат, внук, Стас, дом, Вацлав, друг) 2. Без + 2. р. (банк, брат, город, журнал, Марк, Виктор) 3. В + 6. р. (город, дом, журнал, том, март, парк) 4. С + 7. р. (журнал, банк, Марк, друг, Максим, внук) 5. Из + 2. р. (банк, том, дом, город, парк, журнал) 6. О + 6. р. (парк, журнал, Пётр, Максим, том, город).

Vázání slov v řeči

Pozorně si přečtete následující pravidla a několikrát po sobě si poslechněte nahrávku s uvedenými příklady!

041 L02_A04

1. Vázání předložky s následujícím slovem začínajícím na samohlásku:

в:	в Острáве, в А́фрике, в а́рмии, в И́ндии, в А́льпах
из:	из Острáвы, из А́фрики, из а́рмии, из И́ндии, из Альп
к:	к Острáве, к А́фрике, к а́рмии, к И́ндии, к А́льпам
от:	от Острáвы, от А́фрики, от а́рмии, от И́ндии, от Альп
с:	с Острáвой, с А́фрикой, с а́рмией, с И́ндией, с А́льпами
об:	об Острáве, об А́фрике, об а́рмии, об И́ндии, об А́льпах

2

Pamatujte:

Předložky **в, из, об**, po kterých následuje slovo začínající samohláskou, **neztrácejí** svoji znělost!

пř.: в а́рмии [várm'ii], из А́фрики [izáfr'ik'i], об А́фрике [лbáfr'ikъ]

Pro předložky **от, об** platí pravidla „pozice ruského o před přízvukem“!

пř.: от А́фрики [лtáfr'ik'i], об А́льпах [лbál'pъch]

Pro všechny předložky platí: následuje-li za předložkou slovo, které začíná na ruské měkké **и**, vyslovuje se toto **и** jako **ы**:

пř.: об И́ндии [лbýnd'ii], от И́горя [лtýгъг'ъ]

2. Vází se i taková sousední slova, kdy jedno končí samohláskou a druhé samohláskou začíná – př.: máма Ива́на, па́па И́горя; pokud se však jedná o dvě sousední slova, kdy první končí souhláskou a druhé souhláskou začíná, vázání je velmi oslabeno – př.: со́рок до́лларов, дру́г Макси́ма

4. Sami si několikrát přečtěte následující spojení s předložkami. Dbejte na správnou výslovnost. Poté si poslechněte nahrávku a ověřte si správnost výslovnosti:

042 L02_A05

с Ива́ном, от Ё́горя, от А́нны, в А́фрике, в институ́те, об Ива́не, к А́нне, к Укра́ине, об Австра́лии, об Ири́не, от ико́ны

Часть В

У Ива́на больша́я семья́

1. Přečtěte si následující krátký text, poté si poslechněte nahrávku. Věnujte pozornost větám s předložkou **у**:

043 L02_A06

У Ива́на больша́я семья́. **У Ива́на** па́па Ви́ктор, ма́ма Ле́на и сестра́ А́нна. **У А́нны** хоро́ший друг Макси́м. **У Макси́ма** но́вая соба́ка Жучка. А **у А́нны** кот Матро́скин. А кака́я семья́ **у вас**?

Sloveso mít v ruském jazyce

vazba **у** + 2. р. podstatného jména či osobního zájmena

V ruštině jsou v hojně míře zastoupeny věty s předložkovou vazbou **у** + **podstatné jméno** či **osobní zájmeno** ve 2. pádu. Takovým větám v češtině odpovídají věty se slovesem **MÍT** (vlastnit). Pozorně si přečtěte následující příklady:

У нас кот Матро́скин.	Máme kocoura Matroskina.
У вас ко́шка Ма́шка.	Máte kočku Mašku.
У Макси́ма но́вый журна́л.	Maxim má nový časopis.
У сы́на то́лько ста́рый том.	Syn má pouze starý díl.
У А́нны кро́на.	Anna má korunu.
У Макси́ма соба́ка Жучка.	Maxim má psa Žučku.

V ruštině ale existují i takové věty, které jsou dobře známy i v češtině. **Pozor** ale na změnu v ruském slovosledu:

Максiм у вас.	Maxim je u vás.
Галина у нас.	Galina je u nás.
Он у Максiма.	On je u Maxima.
Мы у А́нны.	My jsme u Anny.

2. Doplňte do textu slova uvedená v závorce (neznámá slova pouze přečtěte, nepřekládejte je):

(вас, нас, Максiма, Пётера, Вiктора, Мάρка, тебя, Вацлава)

1. У собака Жучка. 2. У..... кошка Машка. 3. У нóвый журнал.
4. У..... сто крон. 5. У котá красiвые глаза. 6. У..... нóвый дом.
7. У нóвая машинá. 8. У внук Дiма.

3. Doplňte podstatná jména mužského rodu ve druhém pádu. Věty přeložte:

1. У (внук)..... кот Барсик. 2. У (Ивáн) красiвый сад. 3. У (брат) две кроны. 4. У (Стас) нóвая собака. 5. У (друг) большáя семья. 6. У (Пётер) мáма Галина. 7. У (сын) друг Степáн. 8. У (Алексáндр) мнóго проблем.

4. Z následujících slov sestavte jednoduché věty. Používejte vazbu y + podst. jm. Poté poslouchejte, opakujte po nahrávce:

Марк, дом → У Мάρка дом.

044 L02_A07

1. Максiм, машинá 2. Ивáн, внук 3. Вiктор, кот 4. Вацлав, том 5. Пётер, собака 6. Стас, кошка

5. V několika větách řekněte, kdo co má. Používejte vazbu y + podst. jm./osobní zájmeno. Nezapomeňte, že po předložce y musí následovat buď podstatné jméno, nebo zájmeno ve 2. pádu!

1. У тебя ...
2. У нас ...
3. У вас ...
4. У Максiма/Пётера/Вiктора ...

Naučte se následující pozdravy:

Дóброе úтро!	Dobré ráno!
С дóбрым úтром!	
Дóбрый вéчер!	Dobrý večer!
Спокóйной нóчи!	Dobrou noc

6. Doplňte pozdrav podle časového údaje; použijte fráze, uvedené v závorce

(дóброе úтро, с дóбрым úтром, дóбрый день, дóбрый вéчер, спóкóйной нóчи):

13:00, Галíна!	19:00, Ивáн!
21:00, Максím!	12:00, Вáцлав!
15:00, Лéна!	10:00, Áнна!
09:00, Вíктор!	22:00, Марíя!

Všimněte si, že oslovujeme 1. pádem!

045 L02_A08

Sloveso jmenovat se

Pamatujte:

Vazba **Как вас зовут?** se pojí vždy s **4. pádem**. Některá zájmena ve **4. pádu** už znáte, další se naučte. Přečtěte si a poslechněte následující příklady, věnujte pozornost osobním zájmenům ve 4. pádu:

Меня зовут Вíктор.	Jmenuji se Viktor.
Как тебя зовут?	Jak se jmenuješ?
Как его зовут?	Jak se jmenuje (on)?
Как её зовут?	Jak se jmenuje (ona)?
Нас зовут Попóвы.	Jmenujeme se Popovovi.
А как вас зовут?	Jak se jmenujete?
Как их зовут?	Jak se jmenují? (pro všechny rody)

7. Tvořte věty podle vzoru. Poté opakujte po nahrávce:

046 L02_A09

Вот мой сын Степán. → Егó зовут Степán.

1. Вот моя сестра Натáша.
2. Вот семья Попóвых.
3. Вот брат Егóр.
4. Вот собака Жучка.
5. Вот мы, Орлóвы.
6. Вот кот Матрóскин.
7. Вот чéшка Ёва.
8. Вот наш внук Стас.
9. Вот семья Иванóвых.
10. Вот словáчка Мáрия.

Skloňování zájmen наш/наш, ваш/ваш (mužský rod)

1.	наш	ваш
2.	нашего	вашего
3.	нашему	вашему
4.	наш/нашего	ваш/вашего
6.	о нашем	о вашем
7.	нашим	вашим

Паматуйте:

1. Ve tvarech **2.** pádu (a **4.** pádu u životných podst. jmen) **нашего, вашего** se ruské **г** čte jako **в** [пáшьвъ], [вáшьвъ], stejně tak jako 2. pád osobního zájmena он – егó [jívó].
2. U životných podstatných jmen se **4. р. = 2. р.**, u jmen neživotných se shoduje **4. р. = 1. р.!**

8. Doplňte správný tvar zájmen *наш* a *ваш* podle vzoru:

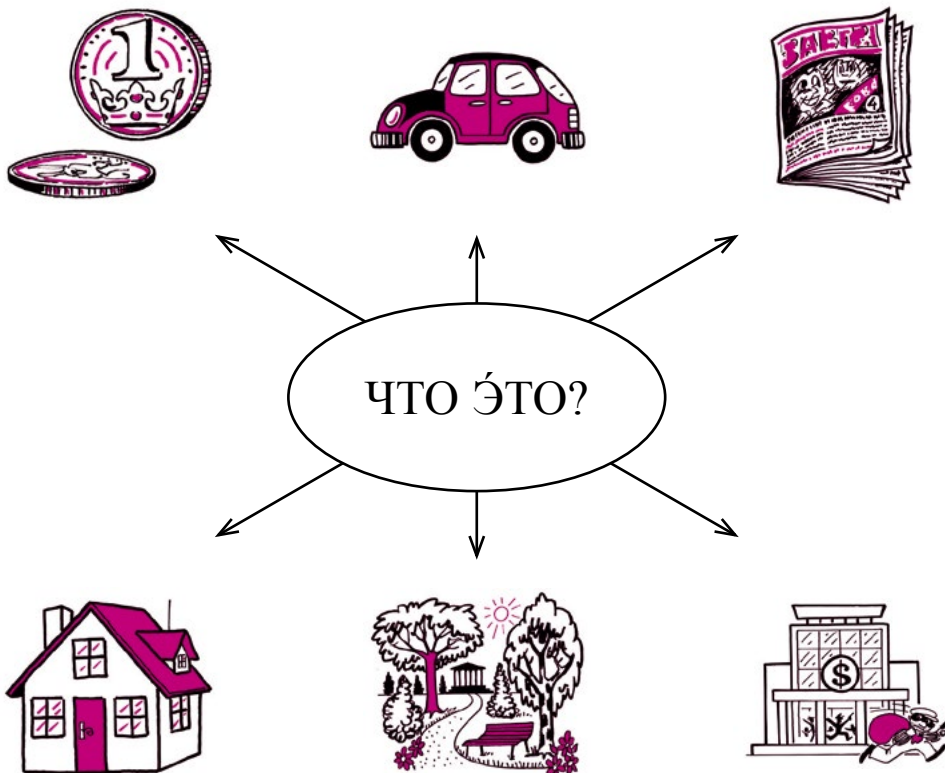

*к сыну и брату → к **нашему** сыну и **вашему** брату*

1. без брата и сына
- 2 в томе и журнале
3. из парка и дома
4. в городе и доме
5. с сыном и братом
6. о томе и журнале
7. к другу и внуку
8. без сына и внука
9. из города и дома
10. с городом и парком
11. к внуку и брату
12. из дома и парка
13. с журналом и томом
14. о доме и городе

9. Pamatujete si slovíčka? Odpovězte na otázku ЧТО ЭТО?/CO JE TO?

! Nezapomeňte, že v ruském slově **что** se **ч** vyslovuje jako **ш** [što]!

Pokuste se přečíst ruské říkanky:

У Сашки в кармашке шишки и шашки.

У Ивашки рубашка, у рубашки кармашки.

Часть А

Научте се následující slovíčka:

047 L03_A01

- Б** бесéдовали (они́) – povídali si, povídaly si
библиоте́ка, -и *ž* – knihovna
- В** ве́чером – večer *přisl.*
вме́сте – spolu
вну́чка, -и *ž* – vnučka
всегда́ – vždy
вчера́ – včera
- Г** где – kde
говори́ли – mluvili, mluvily
горо́дско́й, -а́я, -о́е, -и́е – městský
- Д** де́вушка, -и *ž* – dívka, slečna
де́тство, -а *s* (с де́тства) – dětství (z dětství, od mlada)
дорого́й, -а́я, -о́е, -и́е – drahý
до́чка, -и *ž* – dcera
дру́жба, -ы *ž* – přátelství
- Ж** жда́ть (жду, ждёшь, ждут) – čekat (čekám, čekáš, čekají)
живу́т – žijí
- З** за́втра – zítra
здесь – tady, zde
знако́мы (они́ знако́мы) – znají se
- И** иде́я, -е́й *ž* – nápad, myšlenka
извини́те – promiňte (při vykání)
исто́рия, -ии *ž* – příběh *zde*
- К** ка́ждый, -ая, -ое, -ые – každý
как – jak
- клуб, -а *m* (в клубе) – klub (v klubu)
кни́га, -и *ž mn.* кни́ги, книг – kniha
когда́ – kdy
конфе́та, -ы *ž* – bonbón, cukrovinka
- Л** лимо́н, -а *m* – citrón
литерату́ра, -ы *ž* – literatura
лицо́, -а́ *s* – obličej
лю́ди, -е́й *mn.* – lidé
- М** ма́ленький, -ая, -ое, -ие – malý
медсестра́, -ы́ *ž* – zdravotní sestra, ošetřovatelka
молодо́й, -а́я, -о́е, -ы́е – mladý
мяч, -а́ *m* – míč
- Н** неразлу́чный, -ая, -ое, -ые – nerozlučný
ноутбу́к, -а *m* [но] – notebook
- О** окно́, -а́ *s* – okno
отли́чно – výborně
- П** па́рень, -рня́ *m* – chlapec, kluk, přítel
писа́тель, -ля́ *m* – spisovatel
подру́га, -и *ž* – kamarádka
почему́ – proč
профе́ссия, -ии *ž* – povolání, zaměstnání
- Р** ре́дко – zřídka
- С** скаме́йка, -и *ž* (на скаме́йке) – lavička (na lavičce)
ско́ро – brzy
сло́во, -а́ *s* – slovo

- сосёд, -а *m* – soused
 странá, -ы́ *ž* – stát, země
 сýмка, -и *ž* – kabela, taška
Т теа́тр, -а *m* – divadlo
 тури́сты (мно́го тури́стов) *mn.* – turisté
 (mnoho turistů)
У уже́ – už
 умный, -ая, -ое, -ые – chytrý, moudrý,
 rozumný
Ф фотогра́фия, -ии *ž* – fotografie
Ч ча́й, ча́я *m* – čaj

- час, -а́ *m* – hodina
 челове́к, -а *m mn.* лю́ди, -е́й – člověk
 че́шский, -ая, -ое, -ие – český
 чита́ть (чита́ю, чита́ешь, чита́ют) – číst
 (čtu, čteš, čtou)
 что – že *spojka zde*
Ш ше́ф, -а *m* – šéf
 шко́ла, -ы́ *ž* – škola
 шокола́дный, -ая, -ое, -ые – čokoládový
Э э́тот – tento
Я я́блоко, -а *s* – jablko

Запо́мните!

До за́втра!
 До свидáния!
 Онí влю́бились друг в дру́га.
 Э́то дру́жба на всю жизнь.
 Вы не протíв?
 Э́то о́чень хоро́шая идéя.

Zapamatujte si!

Ahoj zítra!
 Na shledanou!
 Zamilovali se do sebe.
 To je přátelství na celý život.
 Nejste proti?
 To je velmi dobrý nápad.

Часть Б

Кто э́тот молодóй челове́к?

Přečtete si dvakrát následující text. Dbejte na správnou výslovnost.
 Poté si text poslechněte na nahrávce a znovu ještě jednou přečtete:

048 L03_A02

Вот две де́вушки на фотогра́фии – Мари́на и Ни́на. Онí зна́комы уже́ с де́тства, и ка́ждый день онí вме́сте. Мари́на и Ни́на – неразлу́чные подру́ги, и всем я́сно, что така́я дру́жба на всю жизнь. Мари́на вчера́ ве́чером была́ у подру́ги, и как всегда́ онí пи́ли ча́й с лимо́ном и шокола́дными конфéтами и до́лго-до́лго говори́ли. О че́м же так до́лго бесе́довали э́ти де́вушки? Ни́на влю́билась! Кто же э́тот молодóй челове́к? Егó зову́т Егóр. Он учи́тель литерату́ры в городско́й шко́ле.

Ніна в пёрвый раз увідела Егóra в пàрке. Он сидёл на скамéйке и читáл кнйгу...

Н: Извинíte, а что ёто у вас?

Е: Ёто Алексáндр Сергéевич Пúшкин. Рúсская клáссика. А вы читáли Пúшкина?

Н: Да, читáла. Я знáю Пúшкина. Ёто óчень хорóший писáтель. А у вас мнóго книг?

Е: О да! У меня дóма мáленькая библиотéка. Я учíteль литерáтуры...

Меня зовúт Егóр. А вас?

Н: А меня – Нíна. Я медсестрá.

Е: Какóе красíвое у вас íмя и какáя хорóшая у вас профéссия!

Н: Спасíбо, Егóр, за комплимент. Знáете, а я рéдко читáю кнйги.

Е: Да? А вы чáсто здесь бывáете?

Н: Я здесь кáждый день.

Е: Отлйчно! Тèпéрь мы с вáми бúдем читáть кнйги. Вы не прóтив?

Н: Нет. Ёто óчень хорóшая идéя!

Е: Зáвтра я бúду ждáть вас здесь в два часá.

Н: Хорóшó. До зáвтра!

Е: До свидáния!

Вот так онй читáли Пúшкина, Шекспíра, Эрэбена... Читáли, читáли и влюбйлись друг в дрúга! Вот такáя у Нíны истóрия...

Výklad:

1. **Дóлно-дóлно**: двé stejná slova napsána **přes spojovník** se v ruštině objevují při zdůraznění: **мóц дlóуho, хóднэ дlóуho** apod.
2. Slovo **медсестрá** je zkrácená podoba slovního spojení **медицйнская сестрá**. Takové zkratky jsou v ruštině velmi časté a slouží zejména k rychlejší komunikaci.
3. Věte Ёто Алексáндр **Сергéевич** Пúшкин v češtině odpovídá věta To je Alexandr Sergejevič Puškin. Sergejevič je tzv. **óтчество** neboli jméno po otci. **Íмя** (křestní jméno) – Алексáндр, **óтчество** (jméno po otci) – Сергéевич, **фáмйлия** (příjmení) – Пúшкин. Óтчество se tvoří od křestního jména otce (Пётр, Сергéй) nejčastěji příponami: **-ович/-евич** pro mužský rod (Петрóвич/Сергéевич) a **-овна/-евна** pro ženský rod (Петрóвна/Сергéевна). Jméno po otci (óтчество) ve spojení s křestním jménem (íмя) se používá v úředních dokumentech a také při oslovení (vykání) osobě nadřizené nebo starší.
4. Před spojkou **что** se vždy v ruštině **píše čárka** (Марíна и Нíна неразлúчные подрúги, и всем ясно, **что** такáя дрúжба на всю жизнь).
5. Ve slově **ноутбúк** si první samohláska zachovává svoji kvalitu [но], i když není v přízvukné pozici.

Infinitiv ruských sloves

V ruštině známe tři koncovky infinitivu. Prozatím si pamatujte, že nejčastějším zakončením infinitivu je **-ть**. V úvodním textu jsme se seznámili s několika slovesy v minulém čase: **онй пйли, онй бесéдовали, онй говорйли, она увйдела, он читáл, он сидёл, она былá**. Infinitivními tvary těchto sloves jsou: **пить/пйть, бесéдовать/rozmlouvat, млуvit, повйдат си, говорйть/млуvit, (у)вйдеть/(у)vidět, читáть/číst, сидеть/sedět, быть/бýt**.

Minulý čas

Minulý čas se tvoří odtržením koncovky **-ть** a přidáním koncovek **-л, -ла, -ло, -ли**. Tvoření minulého času v ruštině je tedy velmi podobné češtině. Nezapomeňte ale, že ve 3. osobě množného čísla existuje pouze jedna koncovka **-ли**, a to pro **všechny rody!**

я, ты, он	читáл	мы	читáли
онá	читáла	вы	читáли
онó	читáло	онí	читáли

Паматуйте:

читáл	-Л
читáла	-ЛА
читáло	-ЛО
читáли	-ЛИ

Конcovка -ли platí v množném čísle pro všechny rody!

1. Utvořte všechny tvary minulého času u následujících sloves: *бесéдовать, говорить, сидéть, писáть, (у)вúдеть*. U těchto sloves je stálý přízvuk!

2. Slovesa v závorkách napište v minulém čase. Celé cvičení napište psací азbukou:

1. Пушкин и Шекспир (писáть) хорóшие кнúги.
2. Мáма и сестрá дóлго (бесéдовать).
3. Где он вчерá (быть)?
4. Вы ужé (видéть) нáшего сосéда?
5. Пáпа (пить) чай с лимóном.
6. Учúтель (говорúть) о литерáтурé.
7. Áнна с Максúмом (быть) в городскóм теáтре.
8. О чéм вы (говорúть)?
9. Онá (читáть) тóлько нóвые кнúги.
10. Ты ужé (говорúть) с брáтом?
11. Кто (писáть) éто слóво?
12. Молодóй человек (сидéть) на скáмейке.
13. Я (увúдеть) Егóра в пáрке.
14. Чéшские туристы (читáть) рúсские журнáлы.

3. Tvořte věty podle vzoru:

Словáчка дóлго говорúла. → И словáк дóлго говорúл.

1. Дóчка читáла чéшский журнáл.
2. Рúсский говорúл о Москвé.
3. Сестрá писáла о нас.
4. Словáчка бесéдовала с подрúгой.
5. Мáма видела Егóра.
6. Он сидéл в машинé.

049 L03_A03

Intonace otázek a odpovědí

U tázacích vět v ruštině hraje hlavní roli **intonace**. Ruská tázací věta je charakteristická tím, že klade **důraz** na **nejdůležitější slovo** v otázce nebo na **tázací slovo**. Pozorně si přečtěte uvedené příklady, poté si je poslechněte na nahrávce.

a) Intonace otázek s tázacím slovem (s tímto typem otázek jsme se již seznámili)

Tázacím slovem rozumíme tázací zájmena – např.: кто, где, что, как apod. Tázací slova mají už svůj „vlastní“ důraz.

Где он?	Что с нами?
Где Максím?	Как у Максима?

Zapamatujte si nejčastější ruská tázací zájmena a jejich české ekvivalenty: **кто**/kdo, **что**/co, **где**/kde, **когда**/kdy, **как**/jak, **почему**, **зачем**/proč, **сколько**/kolik

б) Intonace otázek bez tázacího slova

Češtině i ruštině jsou vlastní také otázky bez tázacího slova. Pokud v ruštině klademe důraz (nejdůležitější slovo) na vícelslabičné slovo, potom tento důraz nese přízvučná slabika.

Srovnejte i postavení slova ve větě (ptáme se na *скоро*):

050 L03_A04

Мы будем дома <i>скоро</i> ?	Тон zvyšujeme на přízvučné slabice, poté hlas
Мы будем <i>скоро</i> дома?	опět klesá do hlubší polohy a stejně hlubokým
Мы <i>скоро</i> будем дома?	тónем vyslovíme zbytek slova či celé věty.

Pokud je slovo, na které se ptáme, jednoslabičné, leží hlavní důraz na něm. Platí zde stejná pravidla jako u vícelslabičných slov. Hlas zvýšíme u slova, na které se ptáme. Pokud se toto slovo nachází uprostřed věty či na začátku, intonace po tomto slově klesá a je stejná pro celý zbytek věty.

Pamatujte, že na **intonaci v otázce závisí i odpověď**. Poslechněte si následující příklady a všimněte si, na které slovo se ptáme. Srovnejte odpovědi:

051 L03_A05

Ваш сын живёт в Чехии?	Да, мой сын живёт в Чехии. Нет, его сын живёт в Чехии.
Ваш сын живёт в Чехии?	Да, мой сын живёт в Чехии. Нет, моя сестра живёт в Чехии.
Ваш сын живёт в Чехии?	Да, мой сын живёт в Чехии. Нет, мой сын не живёт в Чехии.
Ваш сын живёт в Чехии ?	Да, мой сын живёт в Чехии . Нет, мой сын живёт в Словакии .

3

Intonace následné odpovědi:

Intonace odpovědi je charakteristická **klesnutím hlasu** do co nejnižší polohy. Můžeme odpovídat (pokud je to možné) pouze částicemi да/нет, nebo slovem z otázky či celou větou.

Pozorujte:

Мы будем <i>скоро</i> дома?	1. Да.	Všechny odpovědi mají klesavou intonaci!
	2. Да, скоро.	
	3. Да, скоро,	
	4. Нет.	

4. Прочтёте si otázky a odpovězte na ně. Při čtení dbejte na správnou intonaci. V odpovědích vycházejte z úvodního textu. Poté si tázací věty poslechněte se správnou intonací:

052 L03_A06

1. Кто на фотографии? 2. Какая профессия у Нины? 3. Что пили девушки вечером? 4. О ком они говорили? 5. Какая профессия у Егора? 6. Где Нина увидела Егора в первый раз? 7. Что читал Егор? 8. Как зовут автора книги? 9. Где часто бывает Нина? 10. Когда Егор будет ждать Нину?

Skloňování zájmen кто/кто, что/что

1.	кто	что
2.	кого	чего
3.	кому	чему
4.	кого	что
6.	о ком	о чём
7.	кем	чем

Ve 2. a 4. pádu se г (кого, чего) čte jako [v].

5. Tvořte otázky podle vzoru. Ptejte se na slova a slovní spojení označená kurzívou pomocí zájmen *кто, что*. Dbejte na správnou intonaci. Výslovnost si ověřte na nahrávce:

053 L03_A07

Они были в театре без нас. → Без *кого* они были в театре?

1. Александр в парке *с подругой*. 2. На улице мы видели *Максима*. 3. У *Лены* здесь дом. 4. Они говорили *о друге Марка*. 5. Нина пила чай *с шоколадными конфетами*. 6. Мы